

BIBLIOTECA

PENTRU TOȚI

JEAN RICHEPIN

MARTIRA

Dramă în 5 acte în versuri

prelucrare de

M. CODREANU

Editura Librăriei **LEON ALCALAY**

București, Calea Victoriei 37

Prețul 30 bani

TEATRU

PUBLICAT IN

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

Literatura dramatică

a. Piese originale

- Alexandri V.** — Cetatea Neamțului, Cinel - Cinel
No. 199
- Barbu Lăutarul, Kera Nastasia, Piatra din casă,
Florin și Florica No. 200
- La Turnu Măgurele No. 191
- Ovidiu, Dramă în 5 acte în versuri No. 180-81
- Fântâna Blanduziei, Piesă în 3 acte în versuri
No. 283
- Despot Vodă. Piesă în 5 acte No. 322-23
- Adam Eufrosina.** — Teatru școlar. Fugarul, Umbrela
etc. Comedii No. 489-90
- Olănescu-Ascanio.** — Pe malul gârlei, Comedie
No. 63
- Facca.** — Franțuzitele. Comedie-farsă No. 240
- Rosetti Max.** — Un leu și un zlot Comedie 1 act
No. 120
- Moștenirea de la răposata. Comedie într'un act
No. 109
- Hașdeu. B. P.** — Răsvan și Vidra. Poem dramatic în
versuri No. 449-50

«BIBLIOTECA PENTRU TOȚI»

JEAN RICHEPIN

MARTIRA

DRAMĂ IN 5 ACTE, IN VERSURI

PRELUCRARE DE

M. CODREANU

Versiunea română reprezentată pentru prima oară
la Teatrul Național din Iași în 22 Decembrie 1901.

EDIȚIA II

554.167

BUCUREȘTI

Editura Librăriei LEON ALCALAY
37, Calea Victoriei, 37

FLAM. M. M. M. EOLAE

MIAFA. MBI. MIAFA

AAMULPA. EPTRIIIT

IEO

TMA

TLU

AOF

TLE

MBI

MBI

MIAFA

MIAFA

EDULRIMCA

MARTYRIUM

Dintr'această catacombală criptogramă,
brodată pe-o camva de umbră, se distramă,
în fire de purpură și aur, o dramă.

M. C.

PERSOANELE :

Johanès , apostol al creștinilor	D-nul	<i>State Dragomir</i>
Arùns , coadjutor al lui Johanès	»	<i>Gh. Al. Cârjă</i>
Zythophanès , bătrân filosof grec	»	<i>C. Mumuleanu</i>
Latrò , gladiator	»	<i>N. Boreli</i>
Sphoragmàs , negustor de monștri	»	<i>V. Cuzinschi</i>
Bdellà , bucătar	»	<i>C. B. Penel</i>
Glubens , spălător de morți	»	<i>P. Alexandrescu</i>
Congrio , antreprenorul unei taverne	»	<i>Gh. D. Păușești</i>
Pretorul	»	<i>M. Manoliu</i>
Un centurion	»	<i>Alex. Mavrodî</i>
Glaucus , poet	»	<i>C. Ionescu</i>
Sergius , creștin, vechiu senator din neamul Sergia	»	<i>D. Pruteanu</i>
Palus , creștin lepros	»	<i>A. Teodor</i>
Infirmul , creștin	»	<i>Petrescu</i>
Trucido , creștin, vechiu spânzurat	»	<i>D. Handoca</i>
Labràx , vânzător în taverna lui Congrio	»	<i>P. Petroni</i>
Bucco , om al plebei	»	<i>I. Profir</i>
Rufus , om al plebei	»	<i>C. Dimitriu</i>
Cappadox , șeful sclavilor Flammeolei	»	<i>Gh. Popovici</i>
Un soldat din legiunile din Iliria	»	<i>M. Rogojină</i>
Un guard urban	»	<i>N. Macarie</i>
Un al doilea guard urban	»	<i>C. Nagăț</i>
Un pitic negru	»	<i>C. Portarul</i>
Flammeola , patriciană din familia Ruffa, neamul Minucia	D-na	<i>A. Pruteanu</i>
Thomrys , împlânzitoare scită	»	<i>Z. Conduratu</i>
Trulla , creștină, bătrână acriță	»	<i>El. Botez</i>
Murina , tânără, nebună infanticidă	»	<i>N. Profir</i>
Psyllium , nevasta lui Congrio	»	<i>Ecat. Petroni</i>
Pantera , curtezană	»	<i>M. Gheorghiu</i>
Lalageia , sclavă a Flammeolei	»	<i>A. Cateliu</i>
Leoconoë , sclavă a Flammeolei	»	<i>N. Gheorghiu</i>
Scapha , nevasta lui Rufus	»	<i>E. Ștefănescu</i>

O chitaristă. Doi flautiști. Un cornist. O cântăreață egipteană din sistru. O crembalistă gaditană. O tobă siriană. Un triumfhiu. Șase purtători de litiere. Un calau cu doi ajutori. Șase lietori. Doi guarzi urbani. Opt pretorieneni cu centurionul lor. Doi purtători de steaguri. Doi diaconi. Patru copii coriști. Creștini. Creștine. Plebe. Un copil care suge.

Acțiunea se petrece la Roma, în al II-lea secol al creștinismului

Numele proprii Iohanès, Arùns, Zythophanès, Latrò, Spho-
ragmàs, Bdeilà, Palùs, Labràx și Thomrys să se rostească
accentuate pe ultima silabă.

Notă. Asupra acestei prelucrări, să se vadă prefața făcută
de d. M. Codreanu, la traducerea d-sale *Princesa îndepăr-
tată*, apărută în biblioteca pentru toți No. 304. Cele spuse
acolo să rapoartă și la felul cum e făcută traducerea de față.

Ortografia și corecturile tiparului sunt ale casei de edi-
tură.

ACTUL I

ÎN GRĂDINILE PALATULUI FLAMMEOLEI

La dreapta, plan I și II se înalță oblic o *triclee*, sau sală de masă în aer deschis; acoperișul de șuvițe de scânduri încrucișate, împodobit cu frunze și susținut de 4 mici coloane de marmoră, în jurul cărora se agață învălătucindu-se, vițe tinere de vie și rămurele de trandafirași înfloriți. De unicul perete din *fund*, înalt cât un om, se sprijină două console pentru pus tacămurile și farfuriile, murdărite în timpul mesei. *In față*, o masă rotundă de marmoră, cu un singur picior; în jurul ei trei paturi, tot de marmoră, tapisate și cu perne pe ele.

La stânga, plan I: o bancă largă, formată dintr'un povârniș acoperit cu iarbă și mușchi, către care se înclină oblic un *larariu* (incăpere a unei case romane destinată cultului zeilor domestici, *Larii*) înconjurat de mici arbori. *In planul următor*, arbori mari.

In fund, venind circular din dreapta spre stânga, o galerie sub cerul liber, al cărei drum, ridicat de trei trepte, e mărginit în amândouă laturile printr'un șir paralel de portice și se deschide în scenă, *plan IV*, trei părți spre stânga. Prin deschizăturile porticelor se vede perspectiva grădinilor împodobite cu statui și, mai departe, la orizont, panorama Romei.

Noapte senină, stropită de stele, în sânul căreia se luminează, încetișor, panorama din fund cu o lumină albă, pe câtă vreme scena e luminată cu o flacără roșietică de numeroasele lampadere din portice și din *triclee*.

SCENA I

Flammeola, **Zythophanès**, **Glaucus**, **Cappadox**, șeful sclavilor, **Lalageia**, **Leuconoe**, alți doi servitori, o chitaristă, doi flautiști cu flaute duble, unul care cântă din corn.

(La ridicarea cortinei, muzicanții isprăvesc un preludiu. **Glaucus** e lângă dâșii. **Flammeola** și **Zythophanès** sunt culecși pe cele două paturi din fața *tricleei*).

Glaucus (muzicanților)

O melodie dulce, mai dulce. Uite-așa
ca un zefir s'adie!... Să tremure de-abea

ale chitarei coarde! — Un flaut e de miere
 și celuilalt suspinul încetișor îi piere,
 ca un fior de ape, ce moare 'n lună plină...
 Iar cornul, al meu suflet l-aprinde și'nșenină,
 de-mi pot topi durerea și 'ntregul meu amar
 în curgătorul ritmu al versului meu clar!
 (cu un ton declamator, — la fiecare cuvânt pauză)
 Pe-o lacrimă... închisă... într'un potir... de-opal.

Zythophanès

Aibi milă, Flammeola! Mă vezi cât sunt de pal...
 Glaucus o să stângă avântu-acestei mese...
 Să tacă zi-i...

(către Glaucus, după ce muzicanții, la un semn al Flammeolei, tac).

De-altfel, te știm noi, prea adese
 încrucișând spondeul cu sprintena dactilă,
 fuși maistru-a scrie versuri de-o grație subtilă;
 dar crede-mă, amice, după greoaie vinuri,
 digestiei n'ajută ritmatele suspinuri.

Glaucus

Filosofie sigur dorești să faci. Te-ascult,
 scump filosof!

Zythophanès

De asta?! Mă îngrozesc mai mult...
 Să fiu în calmul vesel de care sunt cuprins
 un animal ce tinde să cugete'ntr'adins...
 De bunătați stomahul îmi este înflorit,
 diademat mi-e părul de roze. Liniștit
 m'alintă Flammeola ca pe-un copil stricat...
 și-ași vrea, în noaptea asta de vară, fermecat
 s'adorm, zărind în juru-mi, de-o muzică-adunați
 și'n sunete smintite sărind niște... paiați.

Flammeola

Om fericit, ce poate dori încă ceva!
 Eu, n'am măcar puterea s'aleg. și'n mintea mea
 o săritură fină a unui acrobat,

un vers de-o lume 'ntreagă slăvit și admirat,
cât și filosofia cu maximele sale,
îmi par de o potrivă tot într'atât de pale.
Să vină dar bufonii, de-ți fac plăcere! — Mie
nu pot să-mi mai aducă necaz, nici bucurie,
emoții nici atâta! Și dac'ar trebui
s'arăt vre o dorință, — toate m'ar osteni —
n'ași cere decât doară o grație-umilită
și singura ce.... poate, m'ar face fericită:
Ca sufletu-mi să piară în nepătrunsul fund,
scăldat de întuneric, al unui somn profund...
și'n urmă, noaptea asta, ca din safir sculptată,
în mine să-și topească tăcerea-i argintată.

Glaucus

„Tăcere argintată!“ — un termin prea frumos...
Că nu-mi veni în minte, mă crede, sunt gelos;
cu toate că... mă iartă... și eu sunt autor
de-asemena imagini, ce-și au valoarea lor.
Iat' ascultați...

(către muzicanți)

Incepeți! Intr'un preludiu stâns
vreau să-mi topesc suspinul. Incetinel...

(muzicanții reîncep)

Un plâns...

SCENA II

Aceiași. Bdellà. Un sclav.

(**Bdellà** și **sclavul** vin prin stânga, eșind din galerie.
Sclavul înaintează cu pași măsuțați, aducând o tablă pe
care e o plăcintă ce arde cu o flacăra albastră).

Bdellà (cu o voce de stentor)

Artologanus triplu, de mulți supranumit
plăcinta 'nflăcărătă!

(cu modestie)

Triumfu-mi, — negreșit.

(Glaucus și muzicanții, întrerupți—tac).

Zythophanès (foarte mulțumit)
 Ah, bravo! Reaprimem a veseliei aștre
 cu coloratul zâmbet al flăcărei albastre!...
 Orice bufon de astăzi e nefolositor.

(cătrefe Bdellà)
 Mai vesel știi vre-unul, tu, nas strălucitor?
 (arătând pe Glaucus cu capul)
 De-a sa poemă

(cătrefe Bdellà)
 celui ce ne-a scutit, mă'nchin.
 (cătrefe meseni)
 Acest burdof cu glasul de stentor, e prea fin...
 cu toată-a lui făptură de o grosime rară..
 (Cătrefe Bdellà)
 Cine-i regină'n arte?

Bdellà

E arta culinară.

Zythophanès (cătrefe cei de față)
 Un adevăr de aur eși din gura sa! —
 (lui Bdellà)
 Iar al bucătăriei e împărat?

Bdellà

Bdellà.

Zythophanès
 Orgolios e geniul — și te stimez cât pot.
 Al tău artologanus e-o operă?

Bdellà

Socot

Zythophanès (atingându-i fruntea)
 Venind de-aici?

Bdellà

Intocmai.

Zythophanès
 Nedreaptă-ți va fi soarta
 de mâini nu-ți va deschide posteritatea poarta.

Și de ce nu ?

Bdellà

Glaucus

N'ai grijă, într'un distich ți-oiu pune,
sau într'o notă clară, sonoritul tău nume,—
și s'a făcut... De altfel, nu-i greu, nu-mi mulțumi.

Flammeola (gustând din plăcintă)

Nu-i tocmai bună !

Bdellà

Ce fel?... Incep a mă uimi...

Cum poate-a nu fi bună, plăcinta asta plină
de untdelemn... de-o cremă... culoare de făină,
c'un așa vin stropită, încât privirea noastră
o vede cum tresare 'ntr'o flacăra albastră...
și parfumând-o toată, chiperul, anisonul,
la care-adăugit-am, în urmă, chimionul !...
Oh, critica e aspră și cruda lovitură
jignește-a mea mândrie, acum, peste măsură !

Flammeola

Jignească-ți-o din parte-mi, dar bună nu-i.
(*Glaucus*, gustând, scuipe cu desgust)

Zythophanès (gustând, scuipe și el, apoi foarte grav)

E rea.

Bdellà (tragic și vrând să plece)

Să-mi tai vre o arteră mă duc. Răsplata mea...

Zythophanès (oprindu-l)

Nu scumpul meu. De altfel—și cei mai tari greșesc...
dar mă păzească zeii cumva să stingheresc
din drumul său talentul, ce astăzi de e pal,
mâini, gloria l-așteaptă cu ramuri de curmal.
Cu toate-aceste rabdă și, făr' a te uimi,
să-ți spun că de o vreme începi a șovăi...
și că mărețul geniu ce știm că-ți este dat,
de-un timp încoace, vezi tu, s'a cam întunecat.
(*Bdellà*, figură de mirare)

Pe Flammeola uite-o cum stă ne mai mâncând.
E vina ta.

Bdellà

Cum asta ?

Zythophanès

Conchide, judecând !
În lingușirea poftii ești maistru, însă nu-i
o grozăvie asta, ci s'o trezești, s'o pui
în stare de veghere, curaj, putere, dându-i
chiar fără de-a ei voie ; — aceasta și zice 'n gându-i
și Flammeola, sigur, căci vezi... nu mai mânâncă,
ne mai fiindu-i foame. Dreptate tot n'am încă ?

Bdellà

Mă simt mișcat acuma !

Zythophanès

E grav. Dar altceva...
A tale excelente bucate, zău c'ași vrea
să știu de ce și nouă cu-atâta dărnicie
al sănătății farmec nu ni-l împart ca ție
și nu ne dau seninul, ce-ți scaldă toată fața,
mărturisind că'n trupul întreg tresare viața,
în ochi de-ți înflorește al bucuriei soare
și-ți înroșește pielea, de pare-o roză floare...

Bdellà

Răspunsul e prea simplu, — nu știu vorbi adânc :
e că vă fac bucate, din care... nu mânânc.
Și eu, inventatorul atâtor bunătăți,
eu, care dau cu artă savante calități
bucatelor, din care să gust nici cum n'am zor,
eu, renumitul Phoebus al oricărui cuptor,
eu, Jupiter al cinei, mai bucuros înclin
să-mi căpușesc stomahul cu pâine și cu vin ;
iar luxul mesei mele îl face oala plină,
în care cochetează curechiul cu slănină.

Zythophanès

O, pântecele-acesta e plin de 'nțelepciune !
 Dorințelor de-acuma o stavilă voi pune,
 urmând regimul, care îi dă lui sănătate....
 Adio dar, savante... dulci feluri de bucate,
 cărnuri din orice țară și pești din orice mare,
 limbi de phoenicoptere și de privighetoare...
 Orice moluscă rară zădarnică voi ști-o...
 Bucătărie 'naltă, cu suc secret, adio !

(arătând spre Bdelà)

Pleca-mă-voi de-acuma învățaturii sale,
 cătându-mi sănătatea în taina zisei oale...
 și pentrucă acesta m'a învățat întâi
 cum pot s'aprind figura-mi cu rumene văpăi,
 aduc în public slava și tot respectul meu
 aceluia ce este-al bucătăriei zeu....
 Iar muzica să-i cânte

(muzicanților)

Incepeți a vibra.

O arie 'n onoarea faimosului Bdelà !...

(oprindu-i c'un gest)

Sau liniștim mai bine orgoliul său, rănit
 de criticile noastre, cu mult mai nimerit,
 sărbătorind mândria-i lovită pe nedrept..
 (luând o oglindă de argint dela Flammeola, pe care i-o
 pune lui Bdelà în mâna dreaptă).

Această-oglină, iată... o strânge'n pumnul drept,
 (punându-i pe frunte coroana sa proprie de roze)
 pecând coroana asta pe frunte'ți strălucească,
 iar ochiul tău spre tine triumfător privească.
 Și-acum... tot înainte îndreaptă-te 'ndrăzneț !

(către ceilalți)

Urmați cu pompă zeul, spre-altarul său măreț !

(către muzicanți)

Plecați voi înainte !

(Muzicanții pleacă cântând. Către Bdelà)

Urmează-i !...

(Bdelà stă la îndoială, dacă trebuie să plece)

Du-te !...

Bdellà (plecând cu modestie)

O!

Zythophanès (lui Cappadox, sclavilor și servitorilor)
Urmați-l toți cântându-i: „Iò triumf”.—

Toți (formând un cortej în urma lui *Bdellà*)

Iò...

Iò triumf!

Zythophanès (lui Glaucus, care râde)

Mai bine decât ai râde-așa,
poema asta 'ntreagă s'o vezi ai alergă...
Te du dar de-o privește, iar muza ta s'globeie
o să te-ajute mâine sonor a o descrie...
(Glaucus pleacă după cortegiu)

SCENA III-a

Flammeola. Zythophanès.

Flammeola (zâmbitoare)

Bătrân nebun.

Vocile cortejului (din depărtare)

Trăiască!

Zythophanès

Nebun, dar mulțumit.

Căci te-am văzut o clipă că vesel ai zâmbit
și-mi place tot ce-aprinde cu scipituri de stele
a ochilor tăi noapte de triste viorele.
Când ți-au murit părinții, iubit copil, lăsară
în pază-mi al tău suflet; de-atunci se strecurară,
tot unul câte unul, vre-o... cincisprezece ani...
Eram fără de rude, prietini... și pe bani
vindeam înțelepciune.. și înțelept am fost,
căci grecul ce prin Roma umblă făr' de-adăpost,
știu găsi norocul, iubindu-te nebun
din tot sărmanu-i suflet de om bătrân și bun,
a cărui gânduri... câte petreceri nu'ntrupară,
să-ți îndulcească clipa, ca ceasul scurt să-ți pară!...

Flammeola

O, te iubesc de-asemeni, scump filosof, — oricând,
 orice dorință vană mi-a tresărit prin gând
 tu mi-ai îndeplinit-o și fără a murmură,
 s'o faci ca să zâmbească pe Flammeola ta,
 mi-ai prefăcut viața numa'ntr'o sărbătoare,
 în care-un vis — oricare! — ne'ndeplinit nu moare;
 iar într'o largă-orgie tu vremea mi-ai topit-o,
 mi-ai arătat vieța și viața mi-am trăit-o
 în bogății și liber, scutită de nevoi;
 putând orice să facem, făcurăm totul noi...
 Dar vai... Lucrețiu are, socot, multă dreptate,
 spunând cum că parfumul deliciilor toate,
 precum și orice floare ce mirosul ți-adapă,
 îți lasă'n nări pe urmă ceva care te'nțapă.
 Și am ajuns aice, — desgustul ce-l simțești
 de orișice plăcere, când în plăceri trăești,
 cu toată-a mea dorință de-a-l risipi, de-a-l stânge,
 mă urmărește veșnic și sufletul mi-l frânge!
 Să pot zâmbi o clipă, când râzi de vre-un... Bdelà,
 atât îmi mai rămâne în toată viața mea!
 Posomorâtă pace, în care mor... dar cine,
 ca să-mi mai placă viața, s'ar război cu tine
 și ce putere, oare, te-ar scăpără îndată
 virgină sau brutală, subtilă, neașteptată,
 emoție aprinsă, de care'n veci mi-e sete,
 fără să știu izvorul ce poate să mă'mbete...

Zythophanès

Mioapa'nțelepciune ce'n mintea mea răsare
 nu poate și secretul izvorului, în care
 scaldând un suflet veșted, precum e-al tău și-amar,
 să-l facă să re'nvie, să înflorească iar.
 Eu, bunului părinte, Pământului, cerșesc
 s'adape-a mele visuri, cu-atât mă mulțumesc
 și altor trebuințe nici când nu mă înclin; —
 dar straniul tău suflet de ce dorinți e plin!

Ce-o flacăra odată a prefăcut în scrum,
se poate-aprinde iară? In ce izvor acum
să mă cobor cu gândul, să caut... să gădesc...
Umblat-am orişunde...

Flammeola

Oriunde? Mă'ngrozesc...

Zythophanès

O, până şi Creştinii i-am cercetat, vezi bine...

Flammeola

Vieţile acestor, se zic de taine pline.

Zythophanès

Da... Mă gândeam... din toate câte se spun de dânşii,
măcar a patra parte de-aşi crede, zău... într'ânşii
şi'n cultul lor cel straniu, găsi-va Flammeola
o nouă stea să-şi poată însenină cupola.

Flammeola

Şi îmi aduci de-acolo vre-o stranie minune?

Zythophanès

Slăvesc un miel pe cruce, mâncând - aşa se spune -
carne de om...

Flammeola

De altfel, tu crezi aceste toate?

Zythophanès

E cu putinţă... Oameni meniţi în rău să'noate
şi de nimic, ca viermii târându-se aşă,
s'ajungă pân'acolo eu nu m'aşi minună !...
Dar toate... mai la urmă... m'ar fi 'mpăcat, socot,
gândindu-mă la tine, de-aşi fi putut să scot
din chipul cum explică ai lor apostoli viaţa ;
o singură scânteie, ce ţi-ar aprinde faţa.

Flammeola

Şi...

Zythophanès

N'am găsit nimica nici vesel, nici frumos ;
 lipsit de orice farmec e cultul lor scârbos ;
 disprețuesc Ideia cât și splendoarea 'n forme,
 neant e cugetarea... iar arta cu-a ei norme,
 nimic! E plină lumea de chin, nefericiri...
 Și au drept vis... absurdul... doresc a fi... martiri.
 Cu cât mai mizerabili, mai slabi, infirmi și goi,
 mai chinuiți și bôlnavi, târându-se 'n noroi
 și mai lipsiți de minte, cu-atât se simt mai bine!
 Desgustători aice, sunt sfinți în sferi senine.
 Nivelul cel mai josnic, e un comun nivel. —
 In scurt, apoteoza în lumea lor de-oțel,
 e tot ce 'n lumea noastră e socotit stricat :
 infamu 'n nebunie, urâtul în spurcat.

Flammeola

Credeam să pot fi alta, scâldându-mă în voi,
 desgustătoare valuri de sânge și noroi ;
 dar singura-mi speranță văzând-o de prisos
 se naște alta nouă în gându-mi mlădios :
 tu, plătisitu-mi suflet, pleca-vei să te'neci
 în palidele valuri a umbrelor de veci !

Zythophanès

Ce spui ?

Flammeola

Spun adevărul, deși declam acum :
 ași vrea să mor, amice !

Zythophanès

Și cum mă rog ?

Flammeola

O, cum...

aceasta nu știu încă. Dar tu ce-atâtea știi,
 învață-mă, dă-mi cheia acestei nebulii.
 Cu cupa dinainte, de roze alintat...
 ci caută, găsi-vei în spiritu-ți bogat,

o moarte, către care m'ași duce bucuroasă,
o moarte dintr'olaltă și dulce și frumoasă.

Zythophanès (ironic)

O da, încântătoare !

Flammeola

Te rog nu-ți bate joc,
căci eu vorbesc din suflet și nu glumesc de loc.

Zythophanès

Ei, asta-i... Nu se poate !

Flammeola

Mă iartă, scumpul meu,
Să-mi dovedești contrariul îți va veni prea greu –
și-apoi... nu ți-ași răspunde, deci... nu mă plictisi...

Zythophanès

Dorești să mori ? – Ei bine, dar nu cred c'ai gândi
îndată, astăzi chiar. .

Flammeola

Depinde.

Zythophanès

Și de ce ?

Flammeola

Nu știu... de gingășia ce'n vântul sării e...
de haina ce-aurora în zori va fi 'mbrăcând...

Zythophanès

Odată cu-aurora ! – Nu, nu, e prea curând !

Flammeola

Și de ce nu ?...

Zythophanès

Ce rău e, să mă'nspăimânți așa !

Flammeola

Scump filosof, recheamă înțelepciunea ta !
Ades mi-ai spus că moartea e doar... o „trecătoare“

și... plângi?... Ascultă bine, voi fi prea răbdătoare,
pân'ce... știi... Sphoragmàs

Zythophanès

Dar..

Flammeola

In astă seară vine
(*Zythophanès* arată nedumerire)

Flammeola

Sphoragmàs, negustorul de monștri... va fi bine
ceva de-mi va aduce să mă uimească iar,
o... nu o săptămână, o zi... un ceas măcar,
căci cea din urmă clipă c'o lună-ași amână,
mai zi, că *Flammeola* nu face voia ta.

Zythophanès

Tiradele-ți de flacări și grave, nu mă dor,
ca vorbele aceste cu sborul lor ușor,
ce... dacă par a râde... spun ochii drept, încât
nu mai rămâne vorbă, să mori te-ai hotărît.

(Își învelește capul cu toga și se trânteste pe patul său,
suspînând, cu obrazul în palme, în timp ce *Flammeola*, vi-
sătoare, smulge de foi o roză, aruncând în spre *Zytho-
phanès* petalele).

Flammeola

Lugubrul gând o clipă, să-l risipești eu voi...

(S'aude o muzică îndepărtată și săltăreață).

Ce ritmu vesel... uite... s'apropie de noi,
răsună-o melodie din ce în ce mai tare
de flaute vioaie, de tobe sunătoare.
E dânsul.

SCENA IV

Aceiași. Sclavi de ambe sexe. **Lalagecia, Leuconoe, Cap-
padox.** Apoi muzicanții, sporiți cu o cântăreață din sistru,
un clopot, o tobă, o crembală. Apoi **Sphoragmàs** prece-
dând șase purtători de litiere drepte.

(Sclavii și **Cappadox** vin prin grădina din dosul tricleei,
Sphoragmàs și cortegiul său vin defilând prin galeria de
sub cerul liber)

Sclavii (răcnind)

Iò !

Cappadox (biciuindu-i)

Haide !... Tăceți într'o minută !

(Se așează toți astfel, ca să lese trecerea deschisă lui Sphoragmàs și cortegiului său. Muzicanții se duc de se așează la stânga, pe banca de mușchi. Purtătorii de litiere își pun sarcinile în fund, la stânga).

Sphoragmàs

Sphoragmàs, vânzătorul de monștri, vă salută.

Flammeola

Intârziași

Sphoragmàs

Dar totuși...

Flammeola

Și monștrii ?...

Sphoragmàs,

Trei. Incât

voi n'ați pierdut nimica, de-ați așteptat atât.

Zythophanès (a parte)

Cu-atât mai bine, dânsu-i nădejdea mea supremă.

Sphoragmàs (cu voce de reclamă)

Am negri ca Erebul... și albi, — un alb de cremă și grațioși, puternici, și mici... și mari, îmi pare, aduși din ceruri calde, sau depărtări polare ; căci nu există'n lume o țară chiar virgină, dela apus, spre care lumina se înclină și răsărit, de unde lumina naște pală, din sus... dinspre Thuleia, ce'n noapte stă spectrală și pân' la ceielaltă Thulee de din jos, din Africa, — nu este vre-un loc nici fioros și nici absurd, nici groaznic, spăimântător, himeric, ca eu să n'am de-acolo vre-un exemplar misteric. Așa încât vedea-veți, ivindu-se ușor, —

spectacol hiperbolic, triform, tremurător, —
ființe cari... de altfel... le veți vedea'n curând

Zythophanès (căt're Flammeola)

Știi că vorbește bine...

Flammeola

Puțin barbarisând

Zythophanès (aparte)

Numai să-i fie monștrii ciudați de tot.

Sphoragmàs

Și-acuma

spectacolul se'ncepe. Atenție cer numa.

(Se duce de ia din mica litieră, un soi de pachet, învălit
într'o cupertă de lână, pe care-l pune jos cu mare băgare
de seamă).

Priviți !... Cuperta asta dosește după ea
un negru ce mânâncă șerpi veninoși când vrea, —
un mut, un surd, un comic, ghebos și de nimic,
un cap de lup — și toate 'ntrupate 'ntr'un pitic !

(spunând ultimele cuvinte, smulge cu un gest cuperta și
se vede un pitic negru, cu capul și părul enorme, gesticu-
lând și strâmbându-se).

(Slavii rād zgomotos)

Lalageia

Cât e de mic !...

Leuconoë

E nostim !...

Sphoragmàs (privind piticul c'o ironică alintare)

Drăguțul !

(căt're Leuconoë care se apropie)

E un mire

bun pentru tine !...

Leuconoë (fugind speriată și cu desgust)

Asta-i...

(Toți rād cu hohot)

Zythophanès (privind trist pe Flammeola)

N'a răs, — nefericire !...

Flammeola (lui Sphoragmàs)

Aruncă într'o parte acest paiat hidos.

Un monstru, ca să-mi placă, trebuie-a fi frumos...
și dacă-ți sunt tot astfel toți monștrii, ne scutește ..

Sphoragmàs (după ce trimite piticul de-oparte)

Am și frumoși.

(către Zythophanès)

Modele olimpice. Privește !...

(întorcându-se către a doua litieră)

Apari, Thomrys !

(La această poruncă Thomrys iese din litieră, sprintenă și cu înfățișarea sălbatică; e îmbrăcată cu o corseletă de piele și cu o mică jupă de blană, totul gri pe alb. De sub boneta rotundă, tot de blană, care îi acoperă creștetul capului, izvorăște lungul, desul și blondul ei păr, pe care dânsa și-l împrăstie pe figură).

(Toți murmură de admirație)

Sphoragmàs

(cu un ton triumfător, reluându-și apoi vocea de reclamă

Thomryda, împlânzitoare Scytă
cât și dântuitoare. — Numai urși albi excită

(Toți murmură de admirație)

cu sprintenele-i jocuri, — sunt pasiunea sa !...

Când farmecele sale-i împiedică-a mușcă,
punând un frâu mâniei sălbaticilor ninși,
ce blânzi pe lângă dânsa se gudură învinși,
ca fulgii de zăpadă e pasul ei ușor,
de pare tuturora un fluturaș în zbor.

Thomrys

Dar însă numai...

Flammeola

Numai ?...

Thomrys (către Sphoragmàs)

De ce nu vrei să zici

cum că nimic, nici frica de lovituri de bici,
nimic, nici o putere nu poate-a mă'ndemna
să joc când nu am poftă; joc după voia mea.

(către Flammeola)

Cu urșii mei m'asamăn, deși ca ei nu par.
 Sub părul meu de aur, fluid, ușor și clar,
 cu ochii mei de flacări, cu glasu-mi argintiu,
 cu tenul meu de lapte, cûrat, trandafiriu,
 am sufletul sălbatec și, pentru ca să-ți joc,
 trebui să-mi placi și... uite.. tu nu mă'ncânți de loc.
 (Printre selavi murmur de indignare)

Flammeola

Cu-atât mai rău de tine, căci eu sunt mulțumită.

Zythophanès (Flammeolei)

E nostimă copila !...

Flammeola

De-o vervă inedită !...

Zythophanès

De sigur, Flammeola, o vei domesticî !...

Flammeola

Sălbatecul ei farmec de ce l-ași îmblânzi ?...

(Desprinde dela gât un șirag de perle și-l aruncă lui Thomrys).

Privește-aceste perle, ar prinde-o de minune.

Thomrys (care prinde șiragul din zbor)

Oh !... Cât sunt de frumoase,

(Se lasă pe glezne, făcându-se mică. Se joacă cu șiragul de perle, le vântură prin mâini).

Rotunde, albe...

(brusc, cu un gest copilăresc, rupe firul șiragului și aruncă perlele în aer, în jurul ei).

Sune

ca grindina prin aer.... grrr... ce frumos e-așa !...

Sphoragmàs

Nebuno, trei șiraguri de perle !...

Flammeola

E a mea !...

(către Sphoragmàs)

Ți-o cumpăr. E drăguță și-mi place... Dau, cât vrei.
 (Sphoragmàs se pleacă respectuos, în urmă își freacă
 mâinile cu veselie)

Zythophanès (curios)

Al treilea tău monstru, arată-l. — Ce mai stai ?

Sphoragmàs (cu un aer misterios și atrăgător)

Al treilea?... (cu entuziasm)

De-o tobă de piele de balaur...
de-un bucium am nevoie, ce-ar fi în tot de aur...
de systre... și de-o voce de stentor, — ca să-i spun
a vieții lui poveste, ca numele să-i tun
și să-l anunț cu glasul mi extratriumfător,
căci el prin lume trece drept spaima tuturor !...
E cel ce fără de cască și scut, cu umeri goi,
făcu în jocul ultim să muște în noroi
pe Fronte mirmidonul, Scipròs gladiatorul
și tracul Alexander, — de l-a trecut fiorul
pe Angorix din Galii !... E el ! Oh, mă'nspăimânt !...
Cu mâinile-amândouă o lume svârle 'n vânt
și 'n ultimele jocuri cu brațul lui vânjos
a ferecat de umeri pe Porphyrophoròs
gigantul cel mai aprig, așa că a uimit
pe însuși împăratul... și-atunci a dăruit
o 'ntregă avuție acestui Marte falnic,
ce-a cucerit o lume cu brațul lui năvalnic.

Flammeola

Gladiatoru-acela ?

Sphoragmàs (Flammeolei)

Ne auzit. Nimic
nu poate să-l întreacă ! Prodigios, unic...
Iar dacă nu mă credeți sau poate vă 'ndoiți,
deschideți ochii bine și lacom-îl priviți.

(rostind ultimele vorbe, ridică brusc vâlul de pe litiera
cea mare, unde se vede, în picioare, cu brațele înercușate
și casca pe ochi, un gladiator, încadrat într'un larg evantaliu
de palmi).

Flammeola (surprinsă)

Acesta-i ?

(*Sphoragmàs* face un semn gladiatorului să se apropie. A-
cesta iese din litieră și înaintază cu un pas. Selavii îi ur-

mărese cu interes mișcările, strângându-se cerc în jurul lui, dar la distanțe respectuoase și cu aerul unei entuziaste curiozități).

Lalageia (servei a doua)

Uite-l

Leuconoë (unei a treia)

Uite-l

(*Sphoragmàs* scoate casca gladiatorului)

Toți

Superb.

(murmure de admirare)

Zythophanès (*Flammeolei*)

E minunat...

Flammeola

E admirabil, drept e !...

Sphoragmàs (gladiatorului, care ține încă brațele încrucișate)

Arată-ți pieptul lat !

A umerilor arcuri deschide-le și-ți joacă
cu majestate mușchii ! Acu 'nainte pleacă !

(Gladiatorul ascultă : își întinde brațele, face câțiva pași,
apoi reia prima sa poziție, sombru, cu brațele încrucișate)

Sphoragmàs

Ce spuneți ? — Ce spectacol !

Thomrys (întâi din colțul ei, apoi înaintând către gladiator)

Cât e de'ntunecat...

(arătând lanțul care leagă ambele glezne ale gladiatorului)
Picioarele în lanțuri așa l-a întristat !

Sărmane om, drept frate te vreau de-acum. Incât
juca-voi pentru tine cât vei pofti, atât.

Sphoragmàs

(dând într'o parte pe *Thomrys* și făcând cu vârful baghetei sale descrierea amănunțită a gladiatorului)

Ce umeri, gât, ce șolduri... ce brațe, piept, picior ! —
Frumos dela olaltă și-atât de'mpunător !

Zythophanès

A zeilor lui Hèllas splendoare, se reflectă

În toat'a sa făptură de-o grație perfectă.

(Flammeolei)

Un Phidias, desigur l-ar fi făcut statue

Sphoragmàs

Tăceți acum !

(arătând pe gladiator)

ca dânsul cum știe să vă spun
vieța lui de rege, învingător al fricii

Latrò

Un sclav e acest rege, fugit dela suplicii.

Brigand fui multă vreme, stârnind în trecători,

pe toți de gât strângându-i, de groază reci fiori ..

Nu-mi mai aduc aminte, atâta sunt de mulți, —
dar slab de-ai fi... sau tare, —destinul îl ascuți.

Căci într'o noapte'n care căzui mort beat, putură
vre-o douăzeci de oameni să-mi pună fiare'n gură

și să mă ducă'n urmă, în totul ferecat,

la furci... torture grele. Fui însă admirat

de prețor, ce mă'ndeamnă să fiu gladiator...

și... șase luni de muncă dădură rodul lor :

victoria ce'n urmă uimì întreaga Romă

și care îmi deschise a nemuririi domă! —

Dar... — glorie, medalii? — din toate a rămas

să fie-adus în lanțuri aici, de Sphoragmàs,

drept monstru de vânzare, viteazul de-acolò,

sannitul cel mai falnic, Tetrinius Latrò,

(căt're Flammeola foarte curtenitor)

ce-ți stă supus în față, cu brațele plecate,

deși sunt amândouă cu săbii înarmate.

Flammeola

De-ași vrea eu să te cumpăr... te-ai mulțumi?

Latrò

O, da !

Intregul amfiteatru, pecând m'aplaudă,

al jocurilor maistru un sceptru-mi oferi

s'aleg cu el stăpânul, al cărui voiu a fi.

Putând s'aleg pe Caesar, să fiu al lui n'am vrut,
(arătând pe Sphoragmàs)
 El îmi vorbi de tine—și-aceasta mi-a plăcut.

Flammeola

De ce ?

Latrò

Mai ții tu minte o noapte... la Liguri,
 sunt vre-o trei ani de-atuncea, sinistrele figuri
 ce litierei tale eșiseră în cale,
 urlând, mascate'n negru și'n mână cu pumnale ?

Flammeola

Da !—Sclavii mei fugiră, simții că mi se curmă
 de spaimă respirarea și leșinai.

Latrò

In urmă ?...

Flammeola

Când mă trezii, mirată că n'am fost jefuită,
 văzui că litiera 'ntr'un han e-adăpostită
 și eu sunt sănătoasă.—Dar nu știu nici acum,
 ce s'a 'ntâmplat, de moartea nu m'a găsit pe drum.

Latrò

Erai aproape moartă. Atunci, când te-am zărit,
 eu pentru 'ntăia oară ce-i mila am simțit.
 Cum înflori de-odată în sufletu-mi pustiu
 această floare nouă și tainică, nu știu..
 Cum inima-mi, pe care omorul o 'mpietria,
 simți nevoia dulce de-a se 'mblânzi așa,
 nu pricepui. — Adesea, fără să știi de ce,
 ai tulburări de-aceste : o taină 'n ele e.
 Tu mi-ai părut frumoasă și bună. Cum strângeai
 în mâna ta o roză !—Ce palidă erai !—
 Și-apoi... că Flammeola te cheamă auzind
 și numele acesta 'n tot corpu-mi tresărind,
 întâia oară 'n viață făcui, frumoasă fată,
 și eu o faptă bună... știi tot acuma... iată.

Flammeola

Statue 'n care-un suflet copilăresc se'nchide,
te iau, — pe lângă mine, fii omul ce ucide.

Latrò (plecându-se respectuos)

Vă mulțumesc.

Flammeola (lui *Zythophanès*)

De moarte-mi de-acum nu te 'ngriji !
Aceia care-mi trebui voi ști a mi-o găsi.
(arătând pe *Latrò*)

Acesta, — cine altul ca dânsul poate oare
să-mi dea o moarte scurtă și 'n tot fermecătoare ?

Zythophanès (protestând și contrariat)

Cum oare ?

Flammeola (punându-i mâna pe gură)

Taci din gură !

Zythophanès (reasigurat)

Dar dânsul nu va vrea.

Flammeola

Va ști să-l hotărăscă, socot, dorința mea.

Sphoragmàs (către *Zythophanès*)

De purpură vi-i glasul, nu ca al meu. Vă rog
să întrerupeți totuși al vostru dialog,
căci voi s'arăt și alte două ființe rare.

(*Flammeola* face un gest, vrând să-i oprească vorba. El
reia vocea de reclamă).

O nostimă surpriză, — dar n'o am de vânzare.
(lui *Cappadox*)

Du-te de-i adă 'ncoace !

(*Cappadox* iese fugind prin stânga).

Flammeola

Destul, ești plicticos.

Nu vreau să văd pe nimeni.

Sphoragmàs (către *Flammeola*)

Vă rog, respectuos !...

Oh, dac'ați ști, frumoaso, cât m'am trudit, aci să-i hotărâsc să vină,—măcar spre-a răsplăti titanica mea trudă, voi nu i-ați refuză!...
 Câte minciuni... tertipuri... știut-am îndrugă!
 Le-am spus că lângă tine, ce-aproape ești să mori, un vis al tău îi chiamă ca doi mântuitori, că-ți pot salvă de-odată—vorbesc așa ca dânșii—și sufletul și corpul... Și c'ași vedeà într'ânșii niște ființe crude, infame, dac'ar stă o clipă la 'ndoială... și'n fine, c'ar putea pe mine și pe tine, pe-ai tăi de rele plini,—pe toți să ne boteze de-avalma: doi creștini.

Toți (râd în hohot)

Leuconoë (râzând)

Ce mult o să mai râdem!

Lalageia

Creștini!—Va fi frumos!

(Toți râd cu hohot)

(Pecând sclavii, Sphoragmàs, toți, râd bătându-și joc, apar cei doi creștini, urmați de Cappadox, în fund, prin scările porticei centrale ale galeriei).

SCENA V-a

Aceiași. **Iohannès.** **Arùns.**

Arùns (dând cu violență sclavii într'o parte)

Știam.

(către Iohannès)

Privește, frate, în ce noroi scârbos, mandatul nostru sacru venim a-l tăvăli!

Iohannès

Fii calm și taci.

Arùns

Nu!—Asta e prea mult! Voi vorbi.
 Dar uită-te... o masă .. și flori... și veselie,
 spectacole... lumine... și vinuri!—O orgie!

Să'nveselim acuma pe-acești amfitrioni,
suntem aduși aicea ca niște istrioni.
Ei bine !...

Toți slavii

Oh ! Destul e !..

(Sphoragmās și Cappadox fac semn ca și cum ar vroi
să-l înhațe)

Flammeola

Lăsați-l cât de mult
îi place să vorbească,—îmi place să-l ascult.
(lui Zythophannès)

Ce voce vibrătoare !...

Zythophanès

Cu-atât mai bine-așă.

Arûns

Sărmanilor, petreceți, cât încă va putea
o palidă scânteie să vă lucească 'n piept.
Tu, care porți zădarnic o barbă de 'nțelept,
bătrân nebun, ce luneci prin vreme gol și straniu....
tu, mai pustiu, mai șubred, decât ar fi un craniu
și tu femeie, care te zici în agonie,
dar care ești pierdută, ești stânsă pe vecie,
căci trupul tău își taie prin viață încă drum,
când sufletul în tine e mort de mult acum.
O, socoteai de sigur, viață 'nmormântată,
de-ai tăi paiți sătulă fiind și desgustată,
creștinii să-ți aducă plăceri virgine ! Da,
o mlaștină ți-e mintea, cât și simțirea ta !...
Și te gândeai... că râsul e-un fluviu argintiu
și clar, ce pe figură se'mprăștie sglobiu,
de-ți spală plictiseala, — a gândului otravă !...
— Ce-o spală și mai bine, e un torent de lavă !
Pe toate-a tale poftē... dorinți nestăpânite,
pe toate-a tale patemi și năzuinți smintite,
pe ochi-ți, ce-i aprinde-a orgoliului faclă,
pe-a tale visuri, pline de viermi; precum e-o raclă,

pe-a sânului tău floare, pe-a gurii tale roadă,
 blestemul și urgia lui Dumnezeu să cadă!
 Blestem pe-a tale șolduri, culcușuri calde, da...
 de desmierdări sterile, pe mersu-ți, ce putea
 triumfător s'alerge către un cer feeric
 și care-acum te duce pe-un drum de întuneric,
 spre-o lume infernală, unde neconținut
 Eternitatea toată e-un vaet aiurit!
 În tot și peste totul, oriunde și întregă,
 în toată-a ta făptură, sicriu lipsit de vlagă,
 femeie păcătoasă, căzută, desfrânată,
 pe-o 'ntregă veșnicie fii dară blestemată!...
 Și blestemată lumea ce zilele-ți dădă,
 această lume veche și putredă acū,
 ce'noată 'n lux, smintită și plină de păcate,
 a cărei ziduri, astăzi, de noi înflăcărate,
 trosnesc din temelie și pârâie, se sparg,
 ca mâini să se topească într'un incendiu larg!...
 Pe vechile ruine, atunci va străluci
 de sânge-o auroră... și-o vreme va'nflori,
 când toate-or fi de-a valma, pământ și cer, un rai
 senin și cald, albastru, ca zilele de Mai!

Zythophanès

Declamă de minune, de tragedii e bun.

Sphoragmàs

Latrò s'aducă'n fire voiți pe-acest nebun?

Arùns (dând pieptul lui Latrò)

Lovește! Oh, deliciu... extaz: martir a fi!

Latrò, (către Flammeola care stă gânditoare)
 Să-i dau la cap?

Flammeola

(ridicându-se, ca și cum ar fi fost trezită dintr'un vis)

Nu!

(se așază iar, apoi, după o tăcere, spune celor doi creștini:)
 Liberi, puteți plecă de-aci.

Iohannès

Sărmana mea femeie, să plec nu-i nimerit,
 fără să-ți spun — apostol al unui cult hulit —
 că răul tău mi-aduce o jale grea, profundă...
 Ți-a zugrăvit acesta botezătoarea undă,
 ca un torent de lavă, de flacări și de ură...
 — Ci iartă-l... Il aprinde acum peste măsură
 dorința 'nflăcărată de-a fi martir, — avu
 să 'ndure multe chinuri și-atâta chin văzù,
 încât ar vrea ca floarea-i să se desvolte-acum
 în strigăte și sânge și groază — orișicum!
 Dar eu cu binișorul, cu 'nctul, sora mea,
 cu mâinile de frate și blând, voesc a-ți da —
 căci doliul tău îl cere — consolatorul crin,
 ce Messia l-aduse pe-o lume de venin...
 Să-l răsădești în pieptu-ți acuma de-ai voi,
 în sufletu-ți lumina-i curând va răsări! —
 E mort sermanu-ți suflet, a spus adevărat,
 dar Crist muri de-asemeni și el a înviat:
 poate 'nvia cu dânsul oricine îl iubește.

(căt-re A-rîns)

Ce galbenă e, frate, figura ei... Privește,
 un mare lac de lacrimi sunt ochii ei cerniți...
 Iși au a lor durere acești falși fericiți...
 Și leneșul, nevoia... bogatu-al lui amar;
 bogați de prisosință, săraci de necesar,
 în felul lor aleargă flămânzi, desculți și goi,
 dar pace le aducem și lor acuma noi,
 căci Crist la toată lumea odihna^l lui promise.
 Lipsesc de pâine unii... aceștia de vise! —
 Cum un calic, de lene, la margine de drum
 cerșind întinde mâna, aceștia, acum,
 mai părăsiți ca dânsul, triști mâna ne-o întind.
 Oh, la cereasca cină n'ai vrea să-i vezi venind?

(tuturora)

Da, da, din orice parte și mari și mici, veniți,
 voi toți desmoșteniții, voi toți cei părăsiți,

toți cei sătui de viață și cei flămânzi de ea,
căci pentru toți e cina cerească 'ntinsă! Da,
femeie, pentru tine-i!... Ce, te 'ndoiești să vii
să 'mparți cu noi frățeste atâtea bucurii?—
Ca sufletu-ți să fie din nou curat, senin,
într'însul răsădește consolatorul crin
și blând să crească lasă-l, să se desvolte lent.
Curând o să sosească acel nespus moment,
când o să-i simți parfumul, scâldând obrazu-ți pal,—
atunci, vino la mine : sunt la Subura 'n deal.
Botez de mult acolo în micile cocioabe
bandiți, pungăși, lupoaice, omorători și roabe...
și căzături infame... și drojdiile toate,
de ticăloasa Romă de mii de ori vărsate!...
Ei sufăr ca și tine... și-mi sunt prietini : deci
când vei veni acolo, ca fruntea să ți-o pleci
la Dumnezeuul păcii, al lumilor stăpân,
pomană o să-și facă cu sufletu-ți păgân...
Și tu vei bea cu sete, în acel loc murdar,
un vin de limpezi visuri! La revedere dar...

ACTUL II

O TAVERNĂ ÎN DEALUL CARTIERULUI SUBURA

Scena e împărțită în trei părți, dela rampă spre fund.

Întăia parte, lângă rampă, reprezintă curtea interioară a tavernei, cu bănci de piatră de-alungul zidurilor. La dreapta, pieziș, în planul II, o ușă joasă, care dă în pivnițe. În fund, la mijloc, o scară cu 6 trepte.

A doua parte, ridicată prin cele 6 trepte de suit ale scării și despărțită de întăia printr'o balustradă, reprezintă taverna, cu mese, pe cari se mănâncă, mai cu seamă la dreapta. La stânga, o tejghea, care face un soiu de unghiu cu strada, în care unghiu e ușa de intrare.

A treia parte, reprezintă strada, care coboară din dreapta spre stânga, formând aici un colț și care nu e despărțită de dugheană decât prin niște coloane și un zid atât de înalt, încât s'o poată sprijini.

E ziua mare. Lumina'n tavernă vine prin curte și prin stradă.

SCENA I

Jos în curte, stând pe băncile de piatră sau pe treptele scării, sau pe jos, rezemați de ziduri, **Trulla**, **Murina**, **Sergius**, **Infirmitul**, **Palus**, **Trucido** și alți calici de ambele sexe. La stânga, izolați, **Latrò** și **Thomrys**.

Sus în tavernă, **Congrio**, **Psyllium**, **Labrâx**, **Glubens**, — băutori în picioare la tejghea, — oameni așezați pe la mese mâncând... Printre toți aceștia sunt 2 grupe distincte **Bucco** e într'unul din aceste grupuri, iar în celalt, **Rufus** și **Scapha** cu un copil care suge.

Mai sus încă, pe stradă, trecători și trecătoare, aproape toți coborând spre oraș.

Psyllium

(arătând lui Labrâx un trecător, oprit la tejgheaua din afară)
Dă-i să mănânce... iute!

(Labrâx servește pe trecător)

Rufus (lui Labrâx)

Trei litre-aici, băete!

(cătore Psyllium, ridicând paharul plin)

Noroc !

(*Psyllium* îi aduce cele trei litre, fără să se grăbească, alene)

Rufus

Ce turturică !

Psyllium (punând băutura pe masă)

Te-ai pus pe supt, burete !

(către *Congrio*, care vine din fund spre dreapta și care se îndreaptă spre scara, ce dă în curte, cu un mare cean cu toartă).

O să servești golaniu tu însu-ți ?

Congrio

Da, muere,

căci tu le-ai da și astăzi mai mult decât ar cere.

(Copilul din brațele *Scaphei* începe a plânge)

Bucco

Numai să nu-mi bocească la cap !

Scapha (dând copilul lui *Rufus*)

Na, fă-l să tacă.

(*Rufus* toarnă vin în gura copilului)

SCENA II

Aceiași. **Pantera** mai apoi **Glubens**

Pantera (intrând ca vântul prin ușa din fund)

Cu falnica Panteră la jocuri cine pleacă ?

Bucco (arătând c'un gest pe *Pantera*)

Sus fiică veseliei !

Pantera

Și-a pântecelor pline !

Rufus

Tu, care naști orfane, - te-așează lângă mine

Pantera

Nu te refuz. Copiii îmi plac...

(Copilul țipă și plânge)

Și când răcnesc,
războinici c'or să fie odată, prevestesc.

Scapha

Tu n'ai copii,—de asta acei străini îți plac.

Pantera

Drept, n'am avut nici unul, — și nici n'am timp să fac.
(Ia în brațe copilul și-l desmiardă. În tavernă băutorii și cei care mănâncă își reiau băutura și masa. Jos, calicii serviți de Congrio, ospătează tăcuți, —unii din ei cu lăcomie— alții, printre care Sergius și Murina, își privesc porțiile ținându-și străchinile pe genunchi, fără să se atingă de ele).

Thomrys (lui Latrò)

Latrò, ești trist. Privirea, de-o vreme ți-e pustie...

Latrò

De ce-ai venit cu mine?

Thomrys

Intreabă-ți umbra... Știe
de ce te urmărește?... Și mai te'ntreabă încă,
de ce de-o săptămână c'o umilință-adâncă
urmează Flammeola primejdiosul drum
ce Iohannès i-arată. O vei vedeă acum.

Rufus (întrerupându-și îmbucăturile)

Pe Cères și pe Băchus, pot afirmă, jurând...
suprema fericire că-i să te'mbeți tăcând

Bucco

Atuncea tacă-ți pliscul; atâta gură faci,
când recunoști tu singur că-i mai comod să taci.
(Ambii se pun pe mâncare și băutură în tăcere)

Thomrys (cătră Latrò)

Pericolului, astăzi, ar fi tu piept să-i ții
și mândrei Flammeola apărător să-i fii...
Dar nu, ea te trimite în umbră, să păzești
niște schilozi nevrednici... și tu te plictisești
încremenit aice... și o aștepți, mișel,

pecând el e cu dânsa, o însotește... el !
 Căci, sub pretext vieața creștină de-a urmă,
 e umbra lui de-o vreme, precum sunt umbra ta.
 Motivul e același, mă crede.

Latrò (cu violență)
 Minți, femeie !...

Glubens

Din înălțimea balustradei, aparte, privind cum calicii mănâncă)
 În blidele acele fumegătoare ce e ?

(Miroase cu poftă, sforăind din nas, apoi împleticindu-se,
 ea omul beat, părăsind balustrada, vrea să se coboare pe
 scară)

Psyllium

Pe-acolo, bețivane, n'ai ce cătă...

Glubens (cu vocea răgușită) Ei ași,

(Se rostogolește până în josul scării)

Am poftă-a merge-acolo; în pace să mă lași !

(arătând calicii)

Și-apoi... mai sunt și alții

Psyllium (trăgându-l de mână)

Dar e închiriat

anume pentru dâșii

Glubens (reurcându-se)

Cine parale-a dat ?

Psyllium

Nu te privește asta și să-ți înșir, mi-e greu,
 pe toți câți îl așteaptă

Glubens

Vreau să-l aștept și eu.

(prinde pe *Psyllium* și vrea s'o strângă 'n brațe)

Și pân'atuncea haide să te sărut... Sunt beat
 și vinu'ntotdeauna mă face bun băiat.

Psyllium (lui *Congrio* care e întors)

Ei ! *Congrio* !

Congrio (lui Glubens, de jos)

De-aice să eși... sau...

(îi arată pumnul, amenințându-l)

Dobitoc!...

(Glubens, împins de *Psyllium*, ajunge aproape căzând la masa lui *Rufus*)

Trulla (lui *Congrio* care-i tae pâine)

Dar *Iohannès*, când vine?... Nu știi?...

Congrio

Nu știi de loc

Mânâncă totuși... dânsul pe marfă mi-a plătit

Glubens (care ține-o cupă pe care-o bea)

Asta nu-i vin... e drojdii... oțet... e înăcrit!

(aruncă spre *Congrio* cupa, care se sfarmă pe pietrișul din curte)

Congrio (lui *Labrâx*)

Labrâx, pe dânsul iute...

Glubens (cătră *Labrâx*, care înaintează spre el cu mâinile în șolduri de parcă'i un ulcior)

Ba zău... ai îndrăzni?—

Tu nu mă știi, băete... și dacă m'ași numi...

(lovindu-l peste mâini, pe care le ține tot în șolduri)

Ulcior, torțile-aceste le-ai dà acuma 'n jos!

Labrâx (întinzând gâtul spre el)

Numește-te

Glubens

N'am poftă... și-apoi, tu, struț scârbos, îți dà 'ntr'o parte nasul de patlagea, căci eu când văd aceste nasuri alătura de-al meu, mă 'mbolnăvesc... mi-e greață... și 'n urmă, furios vreau să le mușc cu dinții... și... vezi... sunt veninos... Vei ști socot de-acuma cum altfel să te porți... când vei află că's *Glubens*, un spălător de morți...

Labrâx (luându-l de gât)

Și eu *Labrâx*, cel care zugrumă vii...

Rufus, Bucco, Scapha și alți meseni

Afară !...

Congrio (de jos)

Plătit-a ?

Psyllium

De 'nainte... și înc'a doua oară.

(*Congrio* face semn lui *Labrâx* să ia pe *Glubens*. *Labrâx* ia pe *Glubens* pe sus ; acesta se sbate. Pe urmă, *Labrâx* îl pune sub braț, îl duce câțiva pași și apoi îl pune în picioare cu spatele întors spre stradă).

Labrâx

Mă vei țineà tu minte... o să-ți arăt eu, las'!...

Na! mergi de-ți spală morții cu sângele din nas!...

(Îi dă un pumn în mijlocul obrazului. *Bețivanul* cade în stradă și pleacă murmurând).

Rufus (cătră *Psyllium*)

Peștele nostru, iute!..

Psyllium (aducându-l în mâna stângă)

Poftim, — gras și prăjit

în usturoi : o floare !

Bucco (cătră *Psyllium*)

Dar ciorba ?

Psyllium (dându-i-o cu mâna dreaptă)

A sosit.

(Toți se pun pe mâncare și băutură)

Trulla

(care urmărise pe *Congrio*, ce serveà calicii din dreapta)

Femeia ce urmează pe *Iohannès*, veni-va ?...

Congrio (cătră *Trulla*)

Degeaba nu plătește... Da, în curând sosi-va

Rufus

Hei! adă vin aice!

(*Labrâx* aduce vin)

Trulla (cătră Congrio)

Pentru sârmani, ce-i drept,
e foarte bună dânsa !

Congrio

Și Iohannès, deștept :
îi smulge sume grase.

Trulla

Pentru sâraci...

Congrio (cu ironie)

O, da...

Nu numai pentru dânsii

(cu nepăsare)

Dar nu e treaba mea.

Din daravera asta cu toții trag profit
și eu... și voi... și dânsul... și asta-i nimerit.

Thomrys (lui Latrò)

Latrò, ascultî tu bine ?

Latrò

Ce-mi pasă !...

Thomrys

Știu și eu...

Oricare vultur prada și-o scapă prea cu greu.
Și Iohannès e vultùr, își ține prada bine

Latrò

Nu voi u să știu nimica ! taci, fugi de lângă mine !...

Thomrys (vrînd să insiste)

Dar...

Latrò (învîlindu-și capul în glugă)

Nici un dar...

Trulla (lui Congrio)

Parale, crezi tu că ne va da ?

SCENA III

Aceiași. **Un soldat***Soldatul* (intrând gesticulează foarte aferat)

Dă-mi de băut—burete îmi pare gura mea...
Mi s'a uscat gâtulejul... Și.. rece vinu'l voiu

Psyllium

Plătește...

Soldatul

De'nainte ?

Congrio (urcându-se'n tavernă)

Așa e pe la noi...

Dar... e și timp să'nchidem. Cuptorul stânge'l iute,
Labrăx

Bucco și Rufus

E prea degrabă

Congrio (lui Labrăx care stă nedumerit)

Am spus odată... Du-te !...

Soldatul

Așa curând ?

Congrio (arătând strada, unde trecătorii s'au rărit
din ce în ce mai mult)

La jocuri mai bine ați pleca !

Priviți, cum tot poporul aleargă... Va vedeà
un nou spectacol astăzi și'n tot deosebit:

Luceia, centenara, să joace s'a gândit

un rol ce îl jucase la douăzeci de ani :

(Toți, mirați fac gesturi întrebătoare)

pe Pasiphăc, goală,

(cătră soldat)

Ce zici, nu face bani

asemenea spectacol ? Să-l pierzi ar fi păcat

Bucco și Rufus și Soldatul (pe care Pantera îl
prinde'n brațe)

Dar nu vroom

Congrio

Plecați dar

(cătrefe Labrăx)

Inchide!

(Cei ce beau și mânâncă își pun resturile de mâncare în pâinea ce le-a mai rămas, isprăvesc de băut vinul și pleacă unii după alții, în timp ce Congrio ajută pe Labrăx să tragă stolurile, așa fel că într'o clipă, lumina nu mai pătrunde decât pe ușă).

Am scăpat !...

Psyllium (lui Congrio și lui Labrăx)

La ușă puneți drugii, pe toți. Oricând Subura rămâne deșertată, prudentă e măsura zăvoarelor. De-aceia, le puneți... nu uitați.

Congrio

N'ai grijă, tari sunt drugii, acum sunt cumpărați.
(împingând afară pe ultimii băutori).

Hai !

Psyllium (lui Congrio, cu gelozie)

Vezi, petreceți bine !

Congrio (de pe prag, înainte de-a dispărea în stradă)

O, da !...

Labrăx (după ce se pun zăvoarele; scărpinându-se în cap, cătră *Psyllium*).

Stăpână...

Psyllium

Ce-i ?

Labrăx

Eu nu mai am ce face... să merg și eu cu ei?...
(*Psyllium* îi face semn că poate să meargă. *Labrăx* privește în stradă, dacă *Congrio* se mai vede, apoi pleacă, sărind de bucurie).

SCENA IV

Aceiași, afară de **Congrio**, **Labrăx** și toți oaspeții tavernei.

(La începutul scenei acesteia, *Psyllium* e ocupată mai întâi a zăvori ușa, apoi a aranja diferitele obiecte, rămase încă pe mese; pe urmă se așează la tejghea și-și face socotelile, numărându-și banii).

Trulla (cătră vecinul ei Sergius)

La vârsta ei să joace, e nostim și e greu !...
— Ce spui de toate astea ?

Sergius (cu vocea 'ntunecată)

Nimic

Trulla

Pe timpul meu
jucam și eu ca dânsa ; aveam piciorul mic
și ager altă-dată !—Tu ce făceai ?

Sergius (același ton)

Nimic

Trulla

Erai bogat atuncea ?

(Sergius, absorbit, murmură din buze, ca și cum ar spune încet o rugăciune. La toate întrebările Trullei răspunde afirmativ din cap, dând semne de vădită plictiseală)

Din neamuri boerești ?

(Sergius același joe)

Te-ai ruinat ?

(Sergius același joe)

Cum asta ?

Sergius (același joe)

Vezi că... mă plictisești...

Când mă închin, dă-mi pace

Murina (cu vocea plângătoare și 'ndepărtată)

Mort ! Mort !... Ce mare ar fi !...

Mort !

Trulla

Iarăși nebunia o face-a aiuri.

(Se pune pe scări, de-asupra Murinei, care stă pe pământ)

Murina

E mort ! E mort !

Trulla (alintându-i capul)

La dânsul nu mai gândi

Murina (strângându-se între genunchii Trullei)

Mi-e frică.

Trulla (alintându-i fața)

Murina, fii cuminte, doar nu ești singurică

Incetișor un cântec să-ți cânt ? vei adormi...

Murina (ridicând capul întreabă cu îngrijire)

Dar Iohannès e-aice ?

Trulla

Răbdare, — va veni !...

(Pune pe genunchii săi capul nebunei, îi închide ochii, o alintă, o leagănă și trece, pe nesimțite, dela vorbe la melodie, după următoarele două versuri):

De vrei, ușoare visuri senine, să te-alinte,
Inchide bine ochii... și taci... și fii cuminte
(cântă)

O somn, cu tine-o ia, la sinul
copilului pierdut s'o culci...
și stânge-i dorul și suspinul
încetinel, cu vorbe dulci...
Deschide-ți mai curând abisul,
ca'n el durerea ei s'o'neci
și-adoarme-o legănând-o 'n visul
că dragostea nu moare 'n veci...

(În timp ce-a adormit astfel pe nebună, cu vocea devenită un murmur vag, la sfârșitul cupletului ultim, *Psyllium* părăsește tejgheaua și-o ascultă, cu coatele pe balustradă)

Psyllium (de de-asupra)

Lupoaică 'mbătrânită, de unde știi cântă ?

Trulla

Mai știi și eu... adese mi-a spus că'n vocea mea
am lacrimi ; altădată în cântece obscene,
accentele din glasu-mi le risipeam alene...
Dar Iohannès când lacrimi mi-a spus că am în glas,
mi-a pus în suflet dorul de-a plânge și-am rămas
ca simfonia jalei în pieptul meu s'o stâng,
plângând—cum plâng porumbii, făr'a simți că plâng...

SCENA V

Aceiași, **Glubens**

(Glubens bate în ușă cu violență)

Psyllium

Hei, cine bate-acolo?

Glubens

Sunt eu

Psyllium (necunoscându-i vocea)

Vre-o secătură !...

E'nchis. Pleacă de-aice

Glubens

(deschizând ghișetul din mijlocul ușei și trecând mai întâiu o mână cu care gesticulează)

Hai, nu mai face gură...

Dă-mi de băut, mi-e sete! De vin numai un gât!

(cu fața'ncadrată în ghișetul deschis)

Mă mulțumesc, eu Glubens, pentru moment cu-atât.

Psyllium (închizând ghișetul)

Ia șterge-o mai degrabă... să n'o pățești..

Glubens (de-afară)Te porți,
cum nu se poartă nimeni c'un spălător de morți

(Bate din nou la ușă, apoi redeschide ghișetul, își arată obrazul și'ncepe-a cântă, cu vocea răgușită, după care se depărtează, legănându-se ca omul beat și continuându-și cântecul, din care ultimele versuri nu se mai aud, se pierd)

Libitină, triumf!... te'ncântă:

cad morții toți în mâna ta!

Libitină, din trompă cântă,

Libitină! Libitină!

SCENA VI

(Aceiași afară de **Glubens**, dar cu el, între culise, vocea lui **Zythophanès**, mai întâi, apoi vocea lui **Iohannès** și sgomotele mulțimii).

Zythophanès (de afară, cu vocea'ndepărtată și amestecată
cu ultimele sunete ale cântecului lui Glubens)

Hei! Ajutor!

Voci (de-asemeni îndepărtate)

Pe dânșii!

Thomrys (descoperind capul lui Latrò și sguindu-l)

Latrò, aud strigând

Vocile (mai aproape)

La moarte!

Psyllium

Iarăși Glubens scandal va fi făcând

Vocile (mai aproape încă)

La moarte!

Psyllium (îngrijită)

Vin încoace cu pași grăbiți!— Mă tem

Iohannès (de-afară, sguinduind ușa)

Deschide, Flammeola și Iohannès suntem

Latrò (urcând în tavernă, urmat de Thomrys)

E ea!

Toți săracii (în picioare, cu grijă)

E dânșul!

Iohannès (sguinduind iarăși ușa)

Iute!

Psyllium (deschizând ușa)

Deschid... deschid acum

SCENA VII

Aceiași, **Flammeola**, **Iohannès**, apoi îndată **Zytho-phanès**, mai apoi **Arùns** și în fine mulțimea între culise.
(Prin ușa deschisă, Iohannès lasă să treacă pe Flammeola și o urmează)

Psyllium (după ce Iohannès și Flammeola intră)

Să'nchid ?

Flammeola

Așteaptă încă

(revine la ușă și se pleacă'n spre stradă)

Zythophanès, în drum

e-un șanț, ia seama bine ca nu cumva să cazi.

Zythophanès (intră găfâind; apoi răsufală ușurat)

Uf, am scăpat odată! Ce zi mai e și azi!

Iohannès (reîntorcându-se în pragul ușii)Arûns, mai iute!... Uite-l... smintitul, le vorbește
din colțul străzii.*Vocile* (de-afară)

Piară Creștinii!

(Se svârl în fața prăvăliei pietre și murdării)

Iohannès

Il sdrobește!

(vrea să se arunce în stradă)

Flammeola (reținându-l)

Stai!

Iohannès

Voiu să mor cu dânsul!

Flammeola (agățându-se de el și silindu-l să reîntre)

Oh, nu!

(cătră Latrò)

Latrò, aleargă,

Du-te de-l scapă.

(Latrò ese fugind)

Iohannès (cătră Flammeola)

Insă...

Flammeola

Te rog, lasă-l să meargă

(vocile fac sgomot)

Latrò (împingând cu violență pe Arûns în tavernă)

Ci haide-odată.... intră...

(brusc, se desbracă de mantaua care-l învălue și în fal-
durile căreia jumătate de față i-era ascunsă, apoi c'un gest

(își smulge ambele spade din teacă, le ridică amenințător și strigă cu o voce răsunătoare către mulțimea care nu se vede)

Ce sgomot e-acolò ?

O voce

Latrò!

Latrò

Sunt eu!

Toate vocile mulțimii

Trăiască Tetrinius Latrò!...

Latrò

Plecați la circ mai bine

(Thomrys îl trage de mânica înăuntru)

Nu faceți gălăgie

Toate vocile mulțimii

Latrò trăiască!

(Latrò face încă un pas înainte, învârte o sabie prin aer, apoi intră cu spatele spre scenă, continuând a privi mulțimea)

Thomrys (cătră *Psyllium*, arătând pe Latrò cu admirație.

Par'că'i o fiară 'n vizunie

(Latrò ține ușa, căreia *Psyllium* îi pune zăvoarele. *Flammeola* și *Zythophanès* stau la dreapta, aproape de balustradă. *Arùns* se coboară la stânga, lângă scară. *Iohannès* înaintează până la scară)

SCENA VIII

Aceiași, afară de mulțime

Iohannès (cu un gest de bine-cuvântare, către săraci, care stau toți în picioare, afară de nebună)

Și-acum, dela-olaltă frați și surori, salut.

Toți săracii (așezându-se)

Amin!

Iohannès (cătră *Arùns*, arătând strada)

Imi poți tu spune folosul ce-ai avut de-a fi turbat mulțimea, în contra-i declamând și sfezi absurde astfel zădarnic căutând?

(arătând pe săraci)

Când după clipa asta, plâneau, sărmanii toți...
să-i fi lipsit de dansa, bine făceai socoți?...

Arîns

Ce fel?... Nu-i datoria-mi, când văd, ca azi pe stradă,
cum gloatele aleargă la teatru ca să vadă
și să aclame fastul cruzimii sângeroase
și-al prostituțiunii cu perii albi,— hidoase,
n'am oare datoria, nu-i datoria ta,
în ce noroi se scaldă mulțimea a striga,
făcând-o, din mocirlă spre bine să se'ntoarne,
prin strigăte stridente de mii și mii de goarne?

Iohannès

Tu rău pricepi, o frate, te pot încredința,
a noastră datorie: Creștinii știu ertă.
In contra violenței și-a desfrânării, El,
Isus, fără de seamă, desăvârșit model,
drept armă-avea ertarea, ce-i a uitării mamă
și fiică tot odată. Cuminte nu-i, dă-ți seamă...
pe răi să-i scuipi... și iarăși, dacă vre-un ticălos
cumva te scuipă'n față, cu mult mai mult folos
ai fi, mă crede frate, atuncea când, ertându-l,
tu ți-ai spălă insulta, pe frunte sărutându-l.
Putem noi ști, de altfel, în care trup s'ascunde
un suflet rău?— In inimi, doar Crist poate pătrunde.
El e etern și mare!—dar noi... sărmani nebuni...
avem o datorie unică: de-a fi buni.

Toți calicii

Amin !...

Flammeola (cătră Iohannès, arătând calicii)

Cine sunt dânșii?— Au multă jale'n glas

Iohannès

Sunt cei meniți să'nvie în cel din urmă ceas.
Fantome părăsite de lume, sunt pierduți,
din care Crist cu fala'i făcut-a noi născuți;
sunt cei descriși la tine... și prin pomana ta

trăesc de-o săptămână. — Dar de te-ar însetă
credința ce-i îmbată, atunci cu drept cuvânt,
pomană ei și-ar face c'un suflet pe Pământ !...
Intreabă-i și-ți vor spune atâtea lucruri...

Flammeola (coborând scările urmată de Zythophanès,
cu desgust)

Vai !

figura lor respinge, —

(lui Zythophanès)

Inteabă'i tu, de vrei

Zythophanès

Fie și-așa...

(cătră infirm)

Omidă, ghebosule pocit,
infirmule, îndată să-mi spui cum ești numit...

Infirmul

Am toate-acele nume ce mi le-ai dat. De mic
am fost deprins tot greul vieții să-l ridic,
ducând ocară lumii cu greutate'n spate.
Dar Iohannès îmi zise: mă'mbrățișează, frate !

Flammeola (tăind vorba lui Iohannès, care vrea să vor-
bească următorului)

Voiu să'l întreb eu însu-mi pe-acesta

(cătră Palus)

Imi vorbește

de Iohannès... desigur, ți-i drag...

Palus

Cum mă iubește,

așa mi'i drag și mie... ba nu, ași blestemă
de-ași cântări iubirea-mi după iubirea sa.
Mai mult el mă iubește... Oh, mie blestematul,
făcutu-mi-a mult bine. „Palus pestiferatul“
eram numit... și singur... și gol, pe niște paie
zăceam ... iar într'o rană îmi putrezeau puroaie
și sânge ; însă dânsul pe rană mă spălă...
și-apoi, luându-mi locul, în patu-i mă culcă

Trucido (vorbind înainte de-a-l întreba Flammeola)

Eu mă numesc „Trucido cel tare!“ Am ucis.

Fui spânzurat.

(arătând pe Iohannès)

Frânghia tăindu-mi-o mi-a zis :

„Trăește, remușcarea ți-o bea... și aibi credință...
și vino... du cu slabi aceiași suferință“.

Din sufletu-mi furtuna apoi o împlânzi,
că de m'ar bate unul, acum i-ași mulțumi.

Iohannès

O fraților, de mine prea multe ați vorbit...

Vorbiți de Crist... de Dânsul... căci El v'a mântuit.

Uitați dar instrumentul îmtâmplător, prin care
cu sufletele voastre avut-a îndurare...

Căci razele de miere ce'n voi sunt reflectate,

Credință, Remușcare, Iubire, Caritate,

sunt umilitul mijloc de-a vi le pune'n minte,
dar mierea 'n tot revine

(gest larg spre Cer)

albinei celei sfinte !

Și pentruca albinei

(arătând pe Flammeola și coborând treptele)

și dânsa să se închine,

pe Crist ca să'l iubească așa cum se cuvine,

îi spuneți, — dar de mine nu mai vorbiți, uitați,

în care lac de aur de Crist ați fost scăldați.

(cătră Sergius)

Tu, altădată nobil, bogat, îi spune dar,

în ce noroi căzut-ai.

Sergius

Sunt ultimul vlăstar

din neamul Catilina, un ticălos menit

Imperiul să-l nască, Cesâr neizbutit...

strivit în ou de soartă... un mare criminal

care-a stârnit în Roma un monstruos scandal.

Iar toate-acele crime de-a rândul făptuite

de toți cesării Romei, care-ar fi fost urzite
din nou de Catilina de n'ar fi fost învins,
îmi clocoteau în suflet, ca'ntr'un vulcan aprins.
Mugeau în al meu suflet, în voia lor lăsate,
păcate rușinoase și patime turbate,
era ca o pădure cu moarte rădăcini,
cu mlaștini otrăvite, cu fieare și cu spini...
iar printre stânci pleșuve, într'însa furnicau
strigoii fără de număr și șarpii se târau.

(înălțând mâinile către Iohannès)

Ci slavă ție dară, căci ai făcut să 'nvie
în mine-o viață nouă! — Eternă slavă ție!

Trulla (repezindu-se la genunchii lui Iohannès)

Oh, traiul meu, sărmanul, era un lupanar.
Călcau cu-a lor picioare pe sufletu-mi murdar
popoare 'ntregi

(cătră Sergius)

— și uite... bătrânule... de vrei,
îi spune-adinioarea cu mine când stăteai,
Luceia că aprinse în sufletu-mi un dor.

(cătră Iohannès)

Cum se întoarnă câinii la vărsătura lor,
din sângele-mi, noroiul, fierbând pe neștiute,
simțesc o nostalgie de vremile trecute...
Dar, Iohannès, desigur, tu mă vei îndrepta,
mă vei spăla de rele... e datoria ta!...

Iohannès

Voiu căuta, sărmano, iar calda îndurare
care prin tine-acuma oricărui om apare,

(arătând pe Murina)

acestei mai cu seamă ce mintea și-a pierdut,
te va schimba 'ntr'o alta, ștergând al tău trecut.

Trulla

ți mulțumesc!...

(cătră Flammeola)

Ce suflet ales și bun! Gândește..

că până și nebunei speranță-i dăruiește

(trezind pe Murina)

Murina!

Murina

Mort! sărmanul! copilul meu iubit!...

Și moartea eu i-am dat-o, căci l-am înăbușit!...

(cu spaimă și oroare)

Oh, mă 'ngrozea bătrâna cu ochi de cucuvea,
pecând moșneagul cela atâta mă bătea!...

Mort! l-am ucis eu însămi,

(face gestul omorului, apoi cu un mare strigăt de disperare)

Apoi l'a înghițit

de cald încă pământul!—Copilul meu iubit!

Flammeola (cătră Iohannès)

Destul... spune-i să tacă... mă tem de-al ei cuvânt
spăimântător! E prea mult!...

Iohannès (care se pleacă pe scări lângă nebună)

S'a dus de pe pământ,

Murina. Tu știi bine că fericit e el

în Cer, lângă Maria și lângă Gabriel.

Că Gabriel îl lasă cu îngeri să se joace,—

Mariei, să-i tvească scuticele, că-i place—

și că-ți vor da odată aceștii amândoi

împodobit de dânșii, copilul înapoi!—

Atunci, pe auritul azur din drumul său,

când Crist va face iară lumină'n gândul tău,

când lacrimile tale vor înflori în stele,

când sufletele toate în zbor de rândunele

se vor urca spre largul eternei primăveri,

copilul tău, micuțul, pe care-acum îl ceri,

îl vei vedea, Murina, atuncea zâmbitor

cu brațele întinse venind spre tine 'n zbor...

Murina

Il voi vedea, desigur. Când tu vorbești, seninul
își aurește-albastrul, iar eu îmi uit suspinul..

și'n largul cer de aur la vocea ta deschis,
 îl văd cum mă așteaptă, strigându-mă prin vis!
 (Rămâne ca'n extas)

Infirmul și Palus (cu avânt)

Indreaptă orice rele!

Calicii (cu vocea puternică)

Amin!

Sergius (cu avânt)

Știe ertă

orice păcate dânsul!

Calicii (cu vocea și mai puternică)

Amin!

Trulla (cu avânt mai mare)

În preajma sa

răsare bunătatea lui Crist!

(Palus afirmă cu un gest de avânt)

Sergius (același avânt, mai violent încă)

Păstor divin,

în care Crist renaște cu gloria-i!

Calicii (în culmea exaltării)

Amin!

Iohannès

O voci blestemătoare, topiți-vă'n tăcere!..
 Voi insultați și crucea și sfintele mistere
 și sângele de fiul lui Dumnezeu vărsat
 spre-a noastră mântuire!—O, Crist, acest păcat
 de moarte, iartă-l astăzi acestor rătăciți!..
 și nu luă în seamă ce-au spus acești smintiți.
 Dar strigătul rușinei și-al remușcării mele
 ascultă-l—căci spre mine, în aste clipe grele
 porniră-atâtea glasuri pe-o rătăcită cale
 de înjosiri, aduse Dumnezeirii tale...
 Și pentrucă'n profitu-mi ai fost de ei uitat,
 pe mine fă să cadă întregul lor păcat!

Flammeola

O, nu! — lasă-i să-ți spună recunoștința lor.
 Simțesc și eu ca dâșii același cald fior,
 aceeași crimă astăzi am făptuit și eu,
 și eu, ca ei, în tine văd pe stăpânul meu,
 pe omul sfânt și mare, puternic și suav,
 în spre genunchii cărui oricine cade sclav!
 Tu taci... Cu vorbe aspre, din sufletul meu plin,
 nu sfărâmă acuma misteriosul crin,
 a' căruia corole se nasc încet și cresc,
 (arătând calicii)
 udate de-a lor lacrimi! Ca tine îi iubesc...
 și-al lor „amin“ cu dâșii îl strig acum în cor!
 Tu mi-ai promis odată un crin consolator —
 și-a lor iubire sfântă... și jalea lor curată,
 mă face-a crede, crinul, că va'nflori odată! —
 Și dacă sunt stângace pentru moment a prinde
 credința'n Dumnezeu, ce sufletu-ți cuprinde,
 mă stăpânește totuși frumosul ideal...
 și-l caut... Rătăcitei arată-i tu un mal
 și fă-o c'an spre tine și Dumnezeuul tău
 pe-un drum ascuns să-și urce încet tot dorul său.
 Cum, n'ai văzut tu oare și eu că mă sfârșesc
 extaziată'n spasmul unui amor frățesc,
 ce-mi deschideà aripa cu adierea-i lină
 și-mi da avânt din umbră, în sus, în spre lumină.
 O, luminosul zâmbet de ciocârlie'n zori,
 când își întinde-aripa și-ai vântului fiori
 o leagănă, urcând-o, în ochii tuturor
 spre purpura în care s'aprinde aurora,
 ca să-și întarte zborul spre lumi amețitoare,
 în sus, spre largi azururi... și tot mai sus, spre soare!...
 — Ah! pentru ce cu'n strigăt brutal tu m'ai trezit
 din farmecul în care pe-o clipă-am adormit
 (arătând calicii)
 și pentru ce să'năbuși astfel a lor suspine...
 sfărâmând din sbor aripa ce mă urca'n spre tine!

Iohannès

Femea...

Arùns (coborându-se repede în scenă și tăind vorba lui Iohannès)

Nu-i cu cale ca să răspunzi, o frate, acesteia. — Ia seama... orgoliul tău se sbate... Căpcana ce-ți întinde acuma Duhul rău, prea lesne poate prinde într'ânsa gândul tău! Ia seama! fugi de-aceste tablouri înflorite ce-ascund idolatria sub vorbe lingușite!... Pretinde fata asta credință că dorește... dar minte... căci pe altul... și nu pe Crist iubește!..

Latrò (aruncându-se din fundul tavernei către seări)

Taci, viperă! — De minte aice cineva ești numai tu, ia seama cunoști puterea mea.

(repezindu-se la *Arùns*)

Cazi în genunchi! Retrage-ți cuvintele! Sau lasă...
(își smulge-amândouă săbiile)

Flammeola (oprindu-l cu'n gest și tăindu-i vorba)

Dă-i pace. Dacă minte sau nu, — mie nu-mi pasă.

Arùns

Ea stărue, vezi bine... o frate, fii cuminte, păzește-te de dânsa de astăzi înainte. De altfel, vin, te cheamă o sfântă datorie, ce-ți va'ntări voința.

(arătând calicii)

Ca dânsii toți se știe că Dumnezeuul unic de-aici cât și din cer e numai Crist, el singur, cel mai sublim mister, pe care ca și orbii, în nebunia lor, l-au blestemat! — Acuma... și'n fața tuturor... pe drumul de'ntuneric pân'la capelă vin și'n fața lui, genunchiul, de umilință plin, și'l pleacă și te roagă, cu bunătatea sa să erte a lor crimă, precum și crima ta, căci tu ai fost pricina acestui cult smintit

Iohannès

Tu bine zici. Păcatul să-mi fie ispășit
prin penitență. Haide, o fraților, veniți,
pe lângă morții noștri acuma să găsiți
izvor de ertăciune și lacrimi senine.

(cătră *Psyllium*)

A subteranei chee o ia și vin cu mine.

De-asemeni ia și-o lampă, căci scara e stricată

(*Psyllium* aprinde-o lampă și se îndreaptă cătră ușa joasă
care dă în cavou)

Frați și surori, acuma plecați, v'ajung îndată.

(*Calicii* es unul câte unul prin ușa joasă)

(lui *Arùns*, arătând pe *Flammeola*)

O vorbă am a'i spune, — poți asculta și tu

(*Arùns* rămâne 'n prag, c'un picior pe întâia treaptă)

Femea, înspre ținta spre care mergi acù,

de v'rai să vezi, sfârșește de-a mă privi, pășește

spre Crist făr'de odihnă... și tot mai sus privește.

Căci crinul tău e Dânsul, stăpânul tău e El,

căci soarele cu care nimica nu'i la fel

e Dânsul! — Cătră Dânsul îngenunchiată'n veci

și fără de odihnă, tu inima să-ți pleci...

și'n orișicare clipă să fii a Lui, slăvindu'L,

căci El te cere toată și trebuie, iubindu-L,

să'ți fie drag fanatic și singur! — Pân'atunci,

nu șovăi în fața acestei grele munci

și nu-ți slăbi curajul! — Mergeai pe dibuite

prin întuneric; însă din drumuri rătăcite,

te-am scos, te-am prins de mână... și tu vei izbuti

curând pe-o cale dreaptă să calci în plină zi! —

Iar pentru pasul ăsta — întâiul! — Crist va ține

desigur socoteală. Oh, cred că greu îți vine,

căci pasu'i mic și dealul se lasă greu suit,

dar pentru pasul ăsta pe drumul infinit,

în numele credinței de tine căutată,

o sora mea iubită, fii bine-cuvântată!..

(*Arùns* ese. *Iohannès*, după ce bine-cuvintează pe *Flammeola*, iese la rândul său pe ușa joasă. *Flammeola* rămâne

ca'n extaz și'l urmărește cu privirea. Ea însăși e privită de Zythophanès ce stă mai jos de ea și din susul tavernei de Thomrys și Latrò, care stau pe scări)

SCENA IX

(**Flammeola și Zythophanès** jos. **Thomrys**, în tavernă, cu coatele pe balustradă, iar **Latrò** pe trepte, în josul ei)

Flammeola (lui Zythophanès care face mișcare și vrea să'i vorbească)

Nu-mi spune nici o vorbă, nimic! — căci îmi vorbește în suflet încă glasu'i,

(îndepărtându-l cu-n gest)
voiu să'l ascult.

(cade iar în visuri)

Thomrys (lui Latrò)

Privește.

când cugetă la dânsul cum tremură întregă!...

Latrò (cu durere)

Oh!

Thomrys

Surd și orb cel care nu vrea să înțeleagă, că dânsa îl iubește!

Latrò

Nu-i drept

Thomrys

Ba da

Latrò

Ei și...

dar dânsul n'o iubește.

Thomrys

Și poate-ai socoti

că tu-i ești drag?

Latrò

Se poate... La dragostea'mi adâncă, cum poate ea răspunde, când nici n'o știe încă...

Thomrys

I-o spune dar

Latrò

Mi-e teamă

Thomrys

De-a fi respins de ea

Latrò

Vai !

Flammeola

Ce frumoasă-mi pare fraternitatea sa :
In lumea asta largă egali cu toți să fim
și pân'și sclavii oameni de-acum să-i socotim !

Latrò (repezindu-se cătră ea)

Nu te'ndoi de asta

Flammeola

Ce vrei să spui ?

Latrò (într'o înecătură crescântă)

Nimic...

Mă iartă... uite... însă.. oh, cum nu pot să zic
cu vorbe sunătoare ca dânsul, ce simțesc !—
Dar cine mi-ar fi spus-o, când eu îmi amintesc
să fi avut drept tată un ticălos bandit
și o lupoaică mamă să-mi fie !... înfârșit !...
ascultă... din momentul cu litiera... nu...
din clipa când la tine am fost adus acu...
din ceasul, mai cu seamă, de când cu cei mișei
și 'ndurerați... prea bună tu ești—și sunt din ei—
Nu-ți bate joc de mine !—de ce să nu mă crezi,
sunt sclav, dar am un suflet și eu... și sufăr... vezi...
Cu toate-acestea... uite... eu mă retrag nebun...
Oh, ași fi vrut o vorbă să-ți spun—dar ce să-ți spun...
O, da... atâta numai să-ți spun de mult mă sbat...
că te iubesc... mi-ești dragă..

(Cade la picioarele Flammeolei)

Flammeola (desprețuitoare)

Așa ?... Cu-adevărat !...

Cu cine stai de vorbă, ce-i astă nebunie?...
 Ți se deschide pieptul?—Thomrys se lasă ție,
 și-i nostimă... iubește-o.

Thomrys (cu mândrie)

Dar nu doresc așa...

Aștept să mi se dea de bună-voia sa.

Flammeola

Destul!—Iubirea voastră mă scoate din răbdare.
 Mă plictisiți cu lucruri în totul ordinare

(Latrò face un gest, pe care ea-l întrerupe)

Nu... fața ta aice e de prisos, te du...

(cătră Thomrys)

Și-a ta de-asemeni... pleacă... mă plictisești și tu.

Să ne-așteptați eșirea, vorbind în prag afară.

(Latrò și Thomrys se due)

SCENA X

Flammeola, Zythophanès

Flammeola

Ah, vorbele aceste îmbătrânit-au dară?...
 Și inima... amorul... cum toate-acestea-mi par
 lipsite de-orice farmec pe lângă visul clar,
 la care voi ajunge, căci Iohannès m'avântă.

Zythophanès

Aceste toate, totuși, un imn de viață cântă!
 Și visul cătră care te'mpinge Iohannès,—
 cu toate-acele vorbe de el rostite-ades,—
 e tot o melodie de viață. Tu, ce'i drept,
 și el, nu știți nimica,—dar eu, vechiu înțelept,
 stând mut, dela o parte, văzut-am pe deplin,
 sub taina 'nfiorată de-al său concert senin,
 fierbând a voastre inimi ca 'ntr'un aprins cuptor...
 Te lași tu legănată de cântecu'i sonor,
 dar eu, pricep eu sensul, ce singur el nu-l știe,
 căci Dumnezeu care-acuma îl învie,

e tot bătrânul Eros, întâiul dintre Zei,
și cel mai crud... e floarea divinilor scânteii...
E El, născut din Haos, ce naște și omoară,
e El, în sânul cărui cu 'nctul se 'nfioară
și se aprinde totul... și iar se stinge lent...
Căci astrelor de aur din largul firmament
și viselor obscure ce inimile 'ngheață...
și le aprinde iarăși, tot El le dă viață!
Printr'ânsul se preface, se schimbă tot: e-Amorul
calăul cătră care acum vă 'mpinge dorul.
Iar dânsul stă în umbră și râde de-acolò
cum vă muncește astfel: Thomrys e prin Latrò,
Latrò 'i muncit prin tine, iar tu prin Iohannès
și cap în cap vă bate la întâmplare-ades.
Se sbate tot în luptă, tinzând spre fața sa.
Tu n'ai de ce te plânge. De plictiseala ta
încântătorul Eros te mântue și tu
ce te dăduseși morții, trăi-vei iar de-acù.
Nu cercetă aiurea cui trebui să te 'nchini,
ci caută pe Eros; cu ochi, de lacrimi plini
să-ți împrumute arcul îl roagă... și te fă
pe coarda lui săgeată.. și coardei drumul dă...
iar vâjzind prin aer spre Iohannès țintește...
și inima lui moartă cu patimă-o lovește!
Sforțează-te o clipă—asa te-a sfătuit—
dar nu spre Crist, spre dânsul, căci el te-a îndrăgit,
cum nici nu se gândește, așa cum nici n'ar vrea...
Mai fă înc'o sfortare și gloria'i a ta...
Și vei vedea atuncea pe 'ntâiul dintre zei,
pe cel mai crud, El, floarea divinelor scânteii,
pe Eros, cum va face în fața ta să cadă,
cu-atotputernicia-i, acea învinsă pradă!

Flammeola

Oh, numai tu, tu singur, bătrânule 'nțelept,
îmi ești amic; tu singur văzut-ai clar și drept
în noaptea 'ntunecată a sufletului meu!

Da, m'ai trezit acuma, căci voiu vieată eu...
și sfaturile tale mă fac să sper, mă 'mbată!
Iar floarea cătră care alunec însetată,
o știu acum; nu'i crinul cu frunzele lui pale
și mistice... ci roza, a căreia petale
sunt buze, ce mă 'ndeamnă cu sucule lor cel cald
în voluptăți nebune întregă să mă scald!
Amor, te chem acuma, fii roșul meu amic,
cu roza ta... tu singur stăpân, tu Zeu unic,
Amor, eternă pară de mine 'n van uitată,
ce'mi arde-acuma pieptul și mă consumă toată,
arată-te în fața lui Iohannès, deplin!
Și de e drept că'n pieptu'i ai licărit puțin,
o zeule puternic, al lumilor despot,
aprinde 'n pieptu'i astăzi incendiul tău tot,
în sânul tău ca mine și el să se topească,
căci îl iubesc, m'auzi tu?... și voiu să mă iubească!...

ACTUL III

IN CATACOMBE

La dreapta și la stânga se ridică, în formă de domă, niște pereți șterși, cu muchi stâncoase, ziduri ale unei căriere foarte vechi.

La stânga, într'al doilea plan, intrarea unei galerii, conducând într'o sală mai de'năuntru, care servește drept biserică.

În fund, eșit în afară, un drum ridicându-se dămol într'o pantă, pe unde se ese prin dreapta. Dărmături, între care este o largă deschizătură, care formează gura unei peșteri, cu plante căzând de sus și cu tufișuri sălbatice jos; prin deschizătură se vede câmpia romană și morminte.

Această sală e întâia a catacombelor și e luminată încețitor prin spărtura ce dă pe câmpie și prin cerul liber, deschis în doma salei.

SCENA I

Zythophanès, Latrò, Thomrys

(La ridicarea cortinei și chiar în timpul ridicării sale, se aude sfârșitul unui cânt liturgic, cântat la stânga, în partea catacombelor, mai îndepărtat, unde-i biserica creștinilor)

Zythophanès (cătră Latrò care privește și vrea să s'apropie de partea unde se cântă)

Nu te'ngriji, mă crede, nici un pericol nu e, nici unul. Dar ca nimeni vreodată să nu șpue, că eu nu bag de seamă, a ta tovărășie prin locurile-aceste, fără ca ea să știe, eu am primit-o... însă... așa, din depărtare... și pe Thomrys de-asemeni, ca la vre-o întâmplare neașteptată, dânsa să poată alerga să dea de veste iute. E mai prudent așa...

(arătând în spre partea stângă)

Biserica e totuși un sigur loc... și-apoi... porunca'i riguroasă: nici unul dintre noi nu poate ca să vadă ascunsui sanctuar; inițiatii singuri au drept.

Latrò

Atuncea dar...

și ea-i inițiată?

Thomrys

De loc, dar i s'a dat
de Iohannès dispensa, așa că a intrat,

Zythophanès

De e inițiată sau nu, ce-mi pasă mie,
sau dacă prin favoare i s'a permis să vie
să vadă, cum spun dânșii... „locașul lor cel sfânt“,
e treaba lor, ce-mi pasă, — eu n'am nici un cuvânt
ca s'o opresc... Și dacă... creștină e sau ba,
ori numai se preface, nu vreau a cerceta.
Ea pare fericită: e totul pentru mine;
noi să veghem asupra-i și toate-or merge bine.

Thomrys (e'o ironie surdă)

Noi n'avem altă grijă de cât de a veghea
asupra ei desigur...

Zythophanès

Prea bine

Thomrys (aceiași ironie)

Nu-i așa,

pe Iohannès de-asemeni?

Zythophanès

Pe amândoi

Thomrys

Da, da,

Ascultți Latrò, pe ambii... e ordin...

Latrò

Foarte bine.

Zythophanès

De naște vre-un pericol,
(cătră Thomrys)

nădejde am în tine...

La 'ntăiul semn... tu, iute... afară, — iar Latrò
la stă de noi aproape

Latrò

In care loc?

Zythophanès (arătând galeria din stânga)

Colò

(vrea să intre în templu)

Latrò

Vei merge înăuntru, cu care drept?

Zythophanès

Ași vrea...

așa din depărtare... să văd câte ceva:

Cu-atâta taină 'mbracă pe Dumnezeuul lor,
că mi-ar plăcea și mie să știu... ce fac... ce vor...

(cu ironie)

și să zăresc o clipă obscurul soare sfânt,
pe care 'l scaldă'n slavă cu toții... sub pământ.
Misterul mă atrage, mă face curios.

Vegheați.

(Ese prin galeria din stânga)

SCENA II

Thomrys, Latrò

Thomrys (apăsând ironic pe ultimele două cuvinte)

Latrò, pe ambii!

Latrò (cu ironie, dar o ironie întunecată și hotărâtă)

Cu el va fi frumos.

Nici când n'a fost ca astăzi păzit așa de bine

Thomrys

Latrò, îți amintește: dacă la dânsul ține
și dacă îi cedează, secretul stăpânesc
de-a te scăpa de dânsul... Il știi

Latrò

Dar nu voesc

Thomrys

De ce mă rog? Ce 'nsamnă orbirea ta și cum
să nu primești aceia ce voiu să-ți dau acum?..

Latrò (c'un semn de nemulțumire)

Pe dânsul trebui' numai să-l pierd – și nu pe ea...
dar denunțându-l, nu știi... că lesne s'ar putea...

Thomrys

Nu știi? Oricâtă ură în pieptul meu s'adună,
e toată 'ndreptățită, căci dragostea-mi nebună
o naște... și-o 'ntărește... și-o 'ndreaptă 'n contra ei.
De altfel, ura asta, ți-aprinde 'n ochi scânteii.

Latrò

Urăsc pe Flammeola? O, nu!

Thomrys

Dar, ai dovadă:
creștină vrea să fie în brațe ca să'i cadă.
Poți tu răbda ca dânsa să fie-a lui, când noi,
printr'un denunț, desigur, îi pierdem pe amândoi?
Tu nu-mi răspunzi nimica? Așa dacă nu faci
vei fi un prost netrebnic.

Latrò

Tu, viperă, să taci

Thomrys

Mințai spunând la lume fiu de bandit că ești,
sau... nu știi gelozia pentrucă nu iubești.
Ce laș! Ești ca un câine pe care-l bați, iar el
supus pe lângă tine se gudură! Mișel!...

Latrò

Tu vei vedea, femeie, că nu's așa

Thomrys

Când dar?...

Latrò

Mai știi și eu... așteaptă... socot că 'ndată chiar
(Un nou cânt liturgic se aude mai distinct)

SCENA III

Aceiași. Zythophanès.

Zythophanès (revenind spre dânșii)

Ei vin spre noi cu 'ncetul. S'apropie cântând.

Că nu ne vadă-aice. Vor trece în curând

Ascunși după morminte să-i așteptăm. Veniți!

(prin deschiderea subteranei Zythophanès este urmat de Thomrys și Latrò)

Thomrys (cătră Latrò, arătându-i o scobitură lângă prag, în afară)

Tu stai aici de pândă

(s'aude cântând)

S'apropie grăbiți

(Dispar, în timp ce cântecul continuă a se apropia puțin și grăbit)

SCENA IV

Iohannès. Flammeola. Arùns. Patru copii coriști. Doi diaconi. Creștini. Creștine.

(Grămădiți și cu pasul domol, credincioșii intră în sală, se sează întorși spre stânga,—în timp ce se isprăvește cântul. Printre ei, cea din urmă, înainte de Iohannès și Arùns, vine flammeola, foarte învăluită de voaluri. Odată mișcarea isprăvită și asistenții toți așezați la locurile lor, ea se găsește în față în fața lui Iohannès)

*Iohannès*Frați și surori, momentul cel fericit veni
e a vă stânge setea cât și de-a vă hrăni.

Odată cu-aurora, mâini, zi de Paști, Isus

a unge toți creștinii cu harul lui nespus;

om stă cu toți la masă, ne va uni deplin

corpului său pâine și-al sângelui său vin.

În noi dacă vreunul vreun păcat mai are

și-l mărturisească cu glasul sus și tare,

a între noi acum, în tot purificat,

srutul care spune Hristos c'a înviat

și poată să se schimbe frățeste, după cum

și poșnuiau să facă strămoșii morți acum.

(printre toți domnește o mare tăcere)

Aşa!

(cu vocea sacerdotală și întinzându-și mâinile asupra
dunării)

Să fie dară frățescul sărutat,
al nostru „Aleluia“ spre Crist reînviat!

Toți (cu veselie)

Crist a'nviat!

(Se sărută. Flammeola aruncându-și voalurile, sărută pe
Iohannès)

Arùns (care o pândeă, cu vocea tunătoare)

Blesteme pe voi! — Ați necinstit

pe Crist!

(Iohannès rămâne'n uimire. Flammeola se depărtează
grabă de el)

Toți (afară de Flammeola)

Dar cum?

Arùns (cătră Flammeola c'o violență crescândă)

Răspunde, e corpul tău stropit

cu apa ce botează și curăță, păgână?

De nu-i, ce indulgență permis-a să rămână
și să mânjească, umbra-ți, această sărbătoare?...
Cu care drept? Răspunde! Ești sora noastră oare?

La cina noastră astăzi, o spurci, luând un loc,

tu, care vrei s'amesteci cu sacrul nostru foc

și-ardoare creștinească dorințele-ți murdare,

furând c'o pățimașă și-aprinsă sărutare

(arătând pe Iohannès)

de pe aceste buze, curatul sărutat,

menit să ne-amintească Hristos c'a înviat.

(Toți se dau în lături, murmurând cu groază)

Iohannès

E-o condamnare aspră și prea grăbită-a ta...

Părerile pripite sunt prea'ndrăznețe

Arùns

Da...

Roșeața, care-acuma pe-obraji i s'a ivit,
că eu nu mint îți spune.

Iohannès

Dar dânsa a roşit,
tău dispreţ rănindu-i orgoliul

Arùns

Fireşte...

Te simte înţeleasă, de asta se'nroşeşte

Iohannès

Crezi tu că poţi pricepe orice făr'a greşi?

Arùns

Vezi-vei ochi de-acuma mult timp făr'a privi?

Iohannès

Dar cel puţin aşteaptă să-ţi spună ce simţeste
şapoi, de-aşa o crimă, o frate-o 'nvinuieşte...
La!... Acuzând-o astfel, dă-i drept a s'apără.

Arùns

Să-ţi apără-te singur, căci după voia ta
teastă nechemată 'n Biserică pătrunde
promiscuitatea-i... Aşa'i cum spun? Răspunde!

Iohannès

Te dă drept, — dar n'am nevoie purtarea a-mi scuză:
Te dă i-am permis să vină să'şi aibă partea sa
din jalea din această prea sfântă săptămână
ca şi o creştină aicea să rămână,
ca să-i fac mai lesne ascensiunea grea,
pe care o încearcă îngenunchiată ea.
Te dă aproape-am vrut să vadă divina agonie,
pe care poate-aduce-o rază în inima-i pustie.

Arùns

Dar privilegiul ăsta l-a meritat?

Iohannès

O, da...

Arùns

Te dă dreptăţit de cine?

Iohannès

De slăbiciunea sa.

Ii trebuie o mână în toate s'o susțină.
La Crist s-o fac s'ajungă, privind-o drept creștină,
socot că-i datoria-mi.

Arùns

Dar nu e dreptul tău

Iohannès

Ce poate fi cu asta?!—și dacă gândul său
prin mijlocul acesta spre Crist îl duc. De pot
s'o fac să creadă astfel? Mai bine-ar fi, socot,
morală ta cea aspră s'o lași la farisei...
Crist e mai blând, el iartă, el nu e cum sunt ei,
căci mila și ertarea la el sunt mlădioase
și-a noastre slabe inimi din asta trag foloase...
De-aveam sau nu, eu, dreptul de-a mă purtă așa,
nu tu, ci Crist, el singur, mă poate judecă.
Făcut-am cu intenții prea bune ce-am făcut;
el cauza o știe

Arùns

Efectul nevăzut

al cauzei acestei să ni'l arăți, sfârșit
să punem astfel certe. Momentu-i nimerit
de-a-și proclamă ea însăși credința. De refuză,
blândeța-ți e-o trădare

(cătră Flammeola cu bruscheță)

Ca toți să te auză,
creștină ești? Răspunde!

Iohannès (aparte cu milă),

Ce aspră-i vocea sa!

Arùns (c'o bruscheță și mai mare)

Ci spune, ești creștină? Răspunde!

(Flammeola nu răspunde nimic)

Taci,— o da...

(cătră Iohannès)

Tăcerea-i vă condamnă pe amândoi la fel

Flammeola

dar cum pot eu răspunde, când mă întrebi astfel ?

Crist,

(arătând pe Iohannès)

cătră care dânsul mă duce, pecând tu

alungi, întotdeauna prin glasul său avu

vânt de îndurare și blând, dar glasul tău

(arătând pe Iohannès)

poartă nici o umbă din Dumnezeuul său.

Crist al lui mi-e sete, de-al tău m'ași depărtà !

negreșit, amice, e numai vina ta,

astă îndoială că'n sufletu-mi veni.

dar Iohannès, desigur, va ști a o sdrobi.

și vrea cu dânsul singur, să fiu o clipă numa

ori și ce'ndoială se va topi ca spuma.

Iohannès

ndeplinim e bine, frați, rugăciunea sa,

Crist în a lui voe astfel îl vom lăsa

cucerească-un suflet ce'ncepe-a se'mblânzi

care lesne poate sălbatic iar a fi.

Arins

e și-așa, oricare pericolul să fie,

nu se spună dară cu-a mea zădărnicie

pidă, că's pricina că toată munca ta

poate să rodească. Eu, tot ce trebuia

fac, făcut-am dară ; prea aspru-am fost, s'ar zice ?

dar bunele-mi intenții drept scuze-mi sunt, amice.

și iartă, pe nedreptul dacă te-am acuzat.

(credincioșilor)

ecați cu toții dară... și fie tot uitat,

n'are legătură cu mâini

Credincioșii îi fac loc să treacă, iar el le face semn să

acă ei întâi)

Rămân la urmă

Iohannès (credincioșilor care încep a eși)

bine cuvântată prea-credincioasă turmă,

Arùns

Și tu să fii de-asemeni

Toți (plecând)

Amin pe veci

Arùns (lui Iohannès)

Gândește

că duhul rău i-aproape și că te ispitește. .
Ia seama!— Pentru tine mă duc să mă închin.
Isus să-ți dea putere

Iohannès

Pe veci de veci, amin!

(în timpul cât dispar cei din urmă credincioși, Arùns
duce la stânga, mergând spre sanctuar și dispăre la rând
său, urmat de copiii din cor și de cei doi diaconi)

SCENA V

Iohannès (Flammeolei)

Iohannès

Și care-i îndoiala ce'n sufletu-ți răsare?
Văzutu-te-am cum zilnic în sfânta adunare
umilă și pioasă gemeai când noi gemeam
și-ți exaltai simțirea, plângând când noi plângeam,
lăsând-o zbor să-și eie spre Crist. De unde dar
cuvinte de'ndoială pe buza ta răsar?
Ci roagă-te mai bine și uită pe Arùns,
ce n'are niciodată dreptate'n de ajuns
să strige precum strigă

Flammeola

Dar azi dreptate-avù,
căci oarba lui mânie destul de clar văzù
adâncul crimei mele, pe care mila ta
nu poate să-l măsoare

Iohannès (cu mirare)

Dar care crimă?

Flammeola

Da,

Bună-am fost de-a crede, cu mine de'mpreună
 ai fost și tu complice nevinovat, nebună!
 căci cum puteam eu crede deliciul vinovat,
 care de'mpreună cu tine l-am gustat?
 De-aice remușcarea veni în mintea mea,
 căci crima mea nu-i crimă, decât de-ți pare-așa...
 n'ar mai fi o crimă dac'ai împărtași-o

Iohannès

Cunsa ta simțire socot c'ași bănuie-o.

Flammeola

Da, da, c'a fost o crimă, mărturisește dar,
 cămă, făr' de lege, sărutul meu murdar
 tot ce-Arūns îți spuse și încă și mai mult,
 că te-am mințit socoate, eu toate-o să le-ascult
 toate-o să le sufăr, dar taci, nu-mi spune, nu,
 că n'ai simțit nimica din toate-aceste, tu,
 că s'a stâns, în urmă-i nimica nelăsând,
 cărutul ce pe buza-ți plutit-a sângerând.

Iohannès

Destul, grozava-ți crimă abia acum văzui...
 că faci și mai grozavă, plăcându-ți să mi-o spui.

Flammeola

Or cum să pot eu oare să nu fiu fericită,
 zădărnici cum e iubirea-mi de mila ta primită.
 De-a mea mărturisire tu nu fii supărat,
 căci, vezi, sinceritatea-mi o face de ertat.
 Că ce'n smintitu-mi suflet în taină ascundeam,
 socot c'ar fi fost crimă de nu-ți mărturiseam
 că pentruca o crimă să n'o mai socotesc,
 că ce-i aprins în pieptu-mi să știi și tu voesc...
 căs împacă toate, mi-ai spus, pot dar spera
 că fim uniți odată, răspunde, nu-i așa?...

Iohannès

Ci află că amoru-mi întreg eu i l-am dat
și că în fața crucei cu dragoste-am jurat
și sufletul și corpul să mi le dărui lui,
deci, nu mai pot de-acuma să fiu al nimăruui.

Flammeola

Dar grația divină mi-ai spus că-i mlădioasă,
de ce atunci virtutea-ți e-atât de riguroasă?...
Gândește-te, de-mi trebui, pe Crist pentru-a-l iubi
un vis—nu zic speranță—c'odată-a ta voiu fi,
îți faci tu datoria, când poți, dară nu vrei,
iubindu-mă o clipă, credința ta să-mi dai?...

Iohannès

Cum mă iubești tu oare, când vrei, ca să te mânt
cu-a iadului urgie pe mine să mă bântui?...

Flammeola

Nu e numai salvarea-mi și-a ta în joc acum.
Gândește-te, creștină de sunt, în al tău drum,
a câtor inimi moarte, prin mijlocirea mea,
recolta glorioasă și sfântă poți spera!
Tu nu luă aceasta drept un orgoliu rău
și-ascultă visu-mi sacru, trezit de visul tău:
Pân'astăzi adunat-ai în sfântul tău hambar
numai pierdute grâne; pe orișice tâlhar
și de nimic chemat-ai spre tine... O, pricep,
nu prețuesc cât dânsii, dar vezi, pot să încep
să fac, fiind creștină, recolta-ți mai senină
și oameni mari spre zeu-ți să-i fac umili să vină.
Sunt fiica unui sânge măreț și ași putea
să fac patriciane lui Crist a se 'nchină
și nobili... și cu vază... bogăți... și poate chiar,
mai mult decât atâta, pe Marele Caesar
să-l convertesc,—gândește, am liberă intrarea
la dânsul... și pe tine pot să te duc! Vezi, marea,
sublima ta recoltă, cât de măreț ar crește

cât de largă-i astfel, iubitul meu, gândește !
 esăr smuls pentru zeu-ți din ghiara lui Satan,
 creștinând printr'ânsul Imperiul Rōman !
 zi tu, acesta-i visul spre care, pentru tine,
 u alergă, gândește... Și pentrucă prin mine
 es ai fost de soartă să-l îplinești, ar fi
 riști orice pe lume, chiar de-a ne mântui !
 ci ce e mântuirea-mi și mântuirea ta,
 lângă Roma 'ntreagă ce-o vom creștiniză !...

Iohannès (visător, apoi eu avânt)

totuși... cine știe... în cerul meu lărgit
 orizont mai falnic nici când n'a strălucit.
 esar, omnipotentul și marele Caesar,
 stin ! De câte chinuri astfel lipsiți mi-apar
 oamenii din lume ! Cum vor trăi senini
 plini de bucurie atâția pelerini,
 căror slabe inimi, ce'n umbră-acuma pier,
 vad umplând de-a valma azurul larg din cer,
 esar, când o să rie pe veci de servitor
 lui Isus, divinul și marele păstor !
 eu voi fi acela ce l-a făcut creștin !

Flammeola (seducătoare și supusă)

da, tu ai dreptate și vei jertfi puțin
 tu îndeplinirea acestui plan sublim :
 clipă, numai una, — atât ! — să ne iubim,
 mi te dai o clipă, — dac'ași putea spera !
 vezi, nu-ți cer aceasta, prea mult de-odată ași vrea !
 vorbă spune-mi numai de milă și ertare,
 mă lăsa, iubite, să pier în disperare...
 fii mai blând cu mine... atâta spune-mi doară,
 legea ta creștină ce-acuma mă omoară,
 sf poate s'o mlădie... și că târziu... odată . .
 ți cer să-mi spui, nici ora, nici clipa fermecată,
 tu așteptă atâta cât singur tu vei vrea,
 că'ntr'o zi la pieptu-ți să cad eu voi putea...

și făr' de nici o teamă c'o crimă făptuesc,
simțindu-mă iubită, să-ți spun că te iubesc.

Iohannès (cu tristeță)

Vai, făr' de remușcare nu ne putem iubi
decât în sânul crucei, când ambii morți vom fi!
(suspină cu tristeță)

Flammeola (veselă și timidă în același timp)

Pare-un regret, amice, ceia ce-mi spui
(așteaptă cu nerăbdare răspunsul)

Iohannès

Se poate...

Curat nu este nimeni, așa cum se socoate...
Dar, cine știe, dacă nu-i datoria mea,
spre drumul cătră care să mă întorci ai vrea,
să merg... și cine știe de nu-i o crimă acum
să mă feresc de a merge spre fericitul drum!...
Ca să dorești salvarea-ți și nu pe-a lumii... da,
apostol, — iată unde te duce mila ta
O Crist, zeu al iubirii, mă'nvață să pășesc...
(rămâne tăcut)

Flammeola (cu grijă și rugătoare)

Vorbește

Iohannès

O speranță?

Flammeola

Atât!

Iohannès

Ți-o dăruesc

Flammeola

Oh, cât de vagă fie, cu ea sunt mulțumită,
dar zi-mi frumoasa clipă de tine că-i dorită
și că pe lângă milă în tine mai trezesc
și alte sentimente de dragoste.

Johannès (cu vocea înecată și emoțioată)

Simțesc

așa va fi odată

Flammeola (isbuenind de bucurie)

O, este-adevărat,
mă iubești, văd bine, — fii bine cuvântat !

Johannès (îngrozit și ca revenindu-și în fire)
măe !..

Flammeola (închizându-i gura și învăluindu-i cu vorbele)

Nu, de-acuma eu plec, nu mai vorbi,
ea blând c'ai fost cu mine, de loc nu te 'ngriji.

(vrând să plece, apoi reîntorcându-se)

ă duc luând cu mine speranțele ce-mi dai...

ă, nu-mi luă acuma acele flori de rai!

nt tare, căci luate nu pot a-mi fi de tine,

iau, le-ascund în suflet... și vezi, le duc cu mine !

rbind și înflăcărându-se treptat, se retrage spre eșire și,
oă ultimul vers, dispăre fugind ca o nebună).

SCENA IV

Johannès

ea mai întâi să fugă după ea s'o oprească, apoi se oprește,
ia capul în mâini și rămâne înmărmurit și mut. După o pauză)

h, ce-am făcut ! — Rușine !

(merge spre stânga și cheamă)

Arûns ! Dar nu'ndrăsnesc

ă merg la el în halul în care mă găsesc.

ngă altar mi-e frică.

(același joc ca mai sus)

Arûns !

(revenind la gândurile sale)

Ah, drept e, da,

ă spuse adevărul acum, e tare ea,

ăi o mărturisire prea lașă mi-a furat !

ăși ecou în mine sărutul ei spurcat !

Arûns !

SCENA VII

Iohannès. Arùns.*Arùns* (venind din capelă)

Ce vrei tu, frate?

Iohannès (căzând în genunchi înaintea lui)

Să-ți cad voiu în genuri
căci duhul rău pătruns-a până'ntr'ai mei rărunchi
și'ntr'un moment de-absență orgoliul mă pierduri

Arùns

Căzut-ai pradă cărnei?

Iohannès (cu groază)

O nu, aceasta nu!

(îngreuiat de remușcare)

Dar totuși e de moarte păcatul ce-am făcut.

(isbucind în suspine disperate)

O zeule puternic, o doamne, sunt pierdut!

Arùns

Te liniștește, frate! Fù mare crima ta,
dar groaza și rușinea ce-arăți, te pot scăpă.
Eu voiu rosti îndată cuvintele divine
și rana ta adâncă voiu lecuî.

(murmură încet formula absoluțiunii, făcând semnul cr
pe fruntea lui Iohannès, apoi îl ridică și-i arată galeria
duce la sanctuar)

E bine,
drept penitență-acuma, cu fața în noroiu,
să-ți umilești orgoliul lângă altar.

Iohannès

Nu voiu!

Altarul este sacru și eu nedemn! Plecat
în prag, ca un nemernic, din templu alungat,
voiu sta... și, de departe, ca un proscris ce cată
locașul sfânt să-l vadă, din umbră, înc'odată
rugându-mă, altarul umil voiu contempla...

Arùns

Fie cum vrei și ambii astfel ne vom rugà !

Iohannès

O nu, tu du-te iute și vezi pe-acea femeie,
a, căreia cuvinte aprins-au o scântee
de patimă în mine... și nebunia sa
ascult-o și-o combate. Că eu desmint pe-a mea
și spune și-o îndeamnă să creadă 'n veci uitat
avântul mizerabil, de care-a triumfat !...

Arùns

Prea bine-a ta dorință eu voiu îndeplini.

O voiu vedeà îndată, o da... și-i voiu vorbi...

(Iohannès ingenuchiază în pragul galeriei ce conduce la
sanctuar și Arùns, înainte de-a se duce pe drumul eșirii din
dreapta, îi spune de departe)

Tu roagă-te și-ți scaldă căința ta amară
în legea, ce s'aprinde și crește solitară !...

SCENA VIII

Iohannès (singur)

(Un lung timp de tăcere absolută, în care se roagă și face
penitență, când plângând și lovindu-se peste piept, când ră-
mânând ca în extaz. La sfârșit, ingenuchiarea sa devine o
completă prosternare, cu mâinile unite și întinse spre sanc-
tuar și cu fruntea în țărână).

SCENA IX

Iohannès. Latrò. Thomrys

(Se vede mai întâiu apărând, în susul drumului, în po-
vârniș, la dreapta, Latrò, care se uită cu grijă în toate păr-
țile, în afară, apoi înăuntru, ca un om care pândeste. Pune
mâna pe mânerul uneia din spadele sale. Thomrys îl prinde
de braț... Toată scena între ambii se petrece sus, cu vocea
înăbușită și scurtă. Iohannès, cufundat în rugăciune, nu-i
poate auzi)

Thomrys

Tu n'ai să faci aceasta !

Latrò

Ba da !

Thomrys

Nu cred

Latrò

Dar vrea

Thomrys

Un mijloc mult mai sigur eu ași putea să-ți dau.

Latrò

Nimica nu-i mai sigur decât acest tăiuș.
Pe gâtul lui îndată o să mi-l fac arcuș...
și-un ultim „aleluia“, în ultimul fior,
ca lebăda cânta-va cu glasul lui sonor.
Zythophanès socoate că stăm de pândă... și
ești singura ființă, ce crima mea va ști.

Thomrys

Va ști și Flammeola...

Latrò (luându-i înainte)

Căci o să-i spui

Thomrys

De loc

Latrò

Atunci ?...

Thomrys (foarte hotărâtă)

Nu voi să moară

Latrò

Ia seama! — Nu mă joc !...

De ce nu vrei, răspunde !

Thomrys (ridicând vocea)

Aceasta mă privește

(Iohannès — mișcare ușoară)

Latrò (luând-o de gât)

Să taci !

Thomrys (scăpând și strigând)

Nu voiu, m'auzi tu?... Ei, Iohannès!

Iohannès (întorcându-se și cu o voce ca de vis)

Vorbește!

Latrò

Du-atât mai bine, fie, e mult mai bine-așa.

O să-lucid, țintindu-mi privirea într'a sa

(în timp ce vorbește, Iohannès se ridică pe jumătate, în-
et. Latrò înaintează spre el fără grabă)

Iohannès (foarte calm)

Lovește dacă asta să faci acum îți place!

Arîns mi-a dat ertarea, pot dar muri în pace...

Ți-e sete de-al meu sânge?— Il beà!... Voiu oferi

vieța mea drept jertfă lui Crist, de voiu muri.

Thomrys (lui Latrò)

Dar înc'odată, planu-mi e mult mai bun, gândește...

Latrò (împingând-o cu brutalitate)

Nu... Să-lucid pe dată voesc

și apucă spada, se apropie de Iohannès, nemișcat, pentru
a-l lovi, apoi lasă să-i recadă brațul)

Dar îmi slăbește

curajul.. și cuțitul îmi tremură!— Rușine!...

Iohannès (ridicându-se puțin)

Înc'o scântee bună mai licărește⁵ 'n tine...

Nenorocit cu furii de bestii, fii mai blând

și sufletul ți-l scapă!...—Pân' la sfârșit mergând,

de mă omori, odată cu mine vei sfârmă

și sufletul din tine

Latrò

Eu suflet n'am

Iohannès (continuând a se ridică puțin câte puțin)

Ba da,

căci vocea lui vibrează în tine ca stăpână

și face ca tăiușul să-ți tremure în mână...

Ascult-o dar, o frate, căci de-o vei ascultă
eu pot pe-o cale bună din nou a te'ndrumă...

Latrò

Dar nu'nțeleg... Tu... frate cu mine?.. Niciodată...
Nu pot să cred aceasta...

Thomrys

Dar bine, ți-o arată
ți-o dovedește asta prin bunătatea lui.

Latro

Femea, taci din gură, dacă nu știi ce spui...
Eu fiu sunt de lupoaică și'n lume-am fost meniți
și eu și ea și tata să fim tustrei bandiți...
Tu știi... spun adevărul...

Iohannès (în picioare)

Și totuși suntem frați :
ești om și tu ca mine...

(*Latrò* umblă de colo-colo neliniștit)

Dar pentru ce te sbați ?
Explică-te mai bine, coboară glasul tău...
Tu suferi, vād aceasta.. și dac'ași ști ce rău
obscur îți roade pieptul, te-ași mângâia

Latrò

Tu știi

(*Iohannès* uimit face semn că nu)
Iubesc pe Flammeola

(*Iohannès* gest de uimire)

și tu te'ncerci să fii
iubit de ea

Iohannès

Nu crede !

Latrò (o mișcare satisfăcută. Schimbă o privire cu Thom-
rys, dă drumul spedei din mână)

Atunci să-mi dovedești
că nu-i așa

Iohannès

Sunt gata

Latrò

Tu care zici că ești
 cu mine frate... uite... te rog nu depărta
 de mine al ei suflet: e toată viața mea!
 Și cât sunt de departe de ea, gândește... eu
 un sclav pe care dânsa îl ia în răs mereu,
 desprețuindu-l... Vezi tu... ce-mi mai rămâne mie,
 de vei lua lumina din viața mea pustie?!...
 Tu nu poți face-aceasta, tu, blând cu cei mișei,
 aibi milă de durerea celui mai rău din ei!...
 Pomană fă-ți cu toții prin mine... Socotește...
 Atâta am pe lume: amorul! De-mi lipsește,
 ce-o se mă fac sărmanul?—Vezi te-am amenințat,
 dar n'am avut dreptate... și-ți cad îngenunchiat,
 eu, care sunt puternic și sigur pot a fi
 de orice răsbunare, nu pot a mă servi
 de brațu-mi când e vorba de tine, —mi-e rușine...
 ... și umilit acuma și'ngenunchiat, spre tine
 ridic a mele brațe rugându-te. Fiorul
 de dragoste ce'n mine se sbuciumă, amorul
 acesta trist, de lacrimi, cu ură răsplătit,
 nu poate și de tine să fie chinuit!...
 Ești bun... dar de-ai iubi-o, ai fi al meu calău
 și nu poate să fie acesta placul tău.
 Ai despoia de haina-i unică pe Latrò,
 un hoț, născut din altul...

(arătând spre Roma)

în umbră, acolo,
 din toți bandiții Romei născut. Nu poți cerca,
 iubind pe Flammeola, să furi comoara mea.
 Ar însemna aceasta să faci a fi lipsit
 de singurul său bine un biet nenorocit!

Iohannès (cu milă)

Ridică-te, o frate, fii liniștit și'ndată
 o să-ți arăt greșala ce face să se sbată
 în pieptul tău durerea... Nu știu dacă iubesc

pe Flammeola, însă... ca să pricepi voesc
 cu mine de-o potrivă și tu că trebuiești
 la dragostea aceasta să nu te mai gândești...
 Vei înțelege'ndată că ea din tot înaltu-i
 va trebui să fie soția unui altui!
 Și de e drept c'Altarul o va primi'n curând,
 noi făr'de gelozie o vom privi, văzând
 că n'a fost ca să fie a mea și nici a ta,
 ci a lui Crist mireasă... căci o voiu boteza...

Latrò

Tu minți... pungaș... văd bine!... Tu minți căci tu voești
 s'o iai!... Pricep... și încă așa cum nu gândești
 a' tale planuri.., însă...

Iohannès

O doamne, nebunie.

Ascultă-mă!

Latrò

Zădarnic, pricep ce-ți arde ție
 în suflet. Oh, desigur, am fost nebun, — dar vezi...
 de-acum nu voiu mai plânge ca un copil, să crezi!

Iohannès

Ascultă-mă!

Latrò

Degeaba, e lucrul hotărât.
 Iubești pe Flammeola și-o vreau. Așa încât
 ți-o iau de o potrivă cât și lui Crist al tău
(scoate a doua sa spadă)
 Lovește bine dară al meu cuțit

Thomrys (vrând să-l oprească)

Faci rău

Latrò (lovind pe Iohannès)

Na... ține... mori odată...

Iohannès (căzând)

Oh!

Thomrys

Ce ai făcut? Smintit!

Latrò (ștergându-și sabia și punând-o'n teacă)
Putea să n'o iubească

Iohannès (de jos, cu vocea stînsă)

Te ert...

Latrò (îngrozit și vrînd să se arunce pe Iohannès)

Ce, n'a murit?

Thomrys (punându-se între dînșii)

Vrai să-l omori, nemernic!

Latrò (într'un soiu de groază crescîndă)

Oh, pentru 'ntăia oară
greșii o lovitură. Ce spaimă mă 'nfioară...
și ce putere oare sdrobî puterea mea?
Să-l mai lovesc odată?—O, nu, n'ași mai putea!..

Thomrys

Te du, mă lasă-acuma cu trista-i agonie

Latrò (privind de departe pe Iohannès care-l privește)

În blînda lui privire cîntă melancolie!

—Mi-e frică, oh, mi-e frică... mă duc... nu-l pot vedea
(își învâlue capul cu mantaua, retrăgîndu-se în spre eșire)

Iohannès (cu vocea și mai stînsă)

Te ert

Latrò

Destul... ajunge!

(fuge îngrozit)

SCENA X

Iohannès. Thomrys.

(Thomrys e îngenunchiată lângă Iohannès)

Iohannès

E datoria ta,

femei, de-a mă duce de-aici

Thomrys

Mă voi supune
 în toate cele ție... O litieră-oiu spune
 și purtători să vină

Iohannès

Mă simt pierdut... Ași vrea
 să mor într'un loc sigur pe lâng'ai mei

(leșină)

Thomrys (cu o ironie de ghiată și s. nistră)

O, da!

Un sigur loc! Acolo răspund de-a ta peire,
 cât și de-a lor... Creștinii printr'o mărturisire
 voi denunța... și-acolo pe ambii vă voi prinde
 în sigura capcană, pe care-o voi întinde!...
 Incede-te, băete, în sângele meu,
 căci fără de greș găsi-voi un sigur loc: la ea...

ACTUL IV

O SALĂ ÎN PALATUL FLAMMEOLEI

La dreapta, plan II, o ușă dând în apartamentele Flammeolei.

In fund, la dreapta, vestibul de retragere, care ese dintr'o galerie, deschizându-se în sală prin trei mici portice ale cărora deschizături sunt încărcate cu flori, așa fel că formează ca niște perdele, mascând perspectiva galeriei. Jos, în vestibul, o mică poartă secretă dând în grădină.

In fund, la centru, o statuie a lui Venus.

In fund, la stânga, două mari portice pe care se găsește o rozasă de marmoră ajurată și prin deschizătura cărora, când tapetele sunt trase, se văd perspectivele ogrăzilor ornate de fântâni arteziene și de statui purtând facle.

La stânga, într'al doilea plan, o fereastră închisă, prin care se vede Roma în plină lună.

La dreapta, aproape de ușa care dă'n apartamentele Flammeolei, o masă la care este pus un scaun în partea din spre perete, iar de cealaltă parte, către scenă, un mare fotoliu.

La stânga, într'al doilea plan, trei părți spre scenă, un pat de odihnă, foarte jos, garnisit cu numeroase perne și la al căruia cap este pus un vas grec, în care moare un enorm mănunchiu de flori, care răspândesc un parfum greoiu.

Pe jos, cov are orientale și piei de animale sălbatice.

SCENA I

Zythophanès. Latrò. Thomrys și Iohannès adormit.

(La ridicarea cortinei, Iohannès e culcat și doarme pe patul de odihnă. Zythophanès e așezat pe scaunul din dreapta. Thomrys îi vorbește plecată din dosul mesei. Latrò stă nemșcat, în picioare, în vestibul)

Thomrys

Cum ți-am mai spus odată, fu crima ca să fie în grabă făptuită și făr'de mărturie.
Latrò mergea în urmă-ți, eu îl urmam, de-odată din fundul carierei o voce desperată,
lovindu-mă 'n ureche, alerg... și în curând,

pe Iohannès văzându-l cum cade leșinând,
chemat-am purtătorii. Atâta știu.

Zythophanès

Ghicesc...

Stătea acolo singur, în umbră... Bănuesc...

Thomrys (luându-i vorba din gură îngrijită)

Pe nimeni tot n'acuză ?

Zythophanès

Pe nimeni. Ruga mea
de-a-mi spune-omorătorul fu de prisos. Nu vrea
pe nimene s'acuze... dar asta mi-e de-ajuns
să fiu aproape sigur că l-a lovit Arùns.

Thomrys

Stai încă la'ndoială, — desigur că-i așa.

SCENA II

Aceiași. *Cappadòx*

Cappadòx (intrând pe una din porticele mari)
Ce ordin dați pe noapte ?

Zythophanès (făcându-i semn să se apropie
și să nu facă sgomot)

Același

Cappadòx

în tot porunca voastră.

Voiu urma

Zythophanès

Arùns a mai venit
și 'n astă seară încă la poartă ?

Cappadòx

Zythophanès

[Negreșit,

Amenințând, desigur !

Cappadòx

Nu, trist mai mult păreà
și-aice să-i dau drumul rugându-mă, plângeà,
pe Iohannès să-l vadă.

Zythophanès

Și l-ai făcut să creadă,
că Iohannès el însuși, acum nu vrea să-l vadă ?

Cappadòx

Mi-a spus că mint și chiară de-ar fi să fie-așa,
e totuși datorია-i să caute-a'l vedea.

Zythophanès

Păzitã-i bine poarta

Cappadòx

De când tot vine-Arùns
e garda îndoită, socot că e de-ajuns.

Zythophanès

Ograda și grădina păzite's bine ?

Cappadòx

Sper.

Zythophanès

Dar poarta din stradela deșartă ?

Cappadòx

E de fier

Zythophanès

Ar fi prudent și-acolo să pui un om să stee,
Arùns să nu pătrundă...

(continuă a vorbi încet la urechea lui Cappadòx)

Latrò (aparte)

Pe mine !— Ce idee !

Thomrys (încet lui Latrò, cu răutate)

Ai vreà, ca înlăuntru să-l lași ?

Latrò (încet către Thomrys)

E treaba mea.

Tăcere. . . ori îndată mă dau de gol...

(Thomrys face un gest de groază)

Latrò (înaintează către Zythophanès)

Ași vrea

să stau la poarta ceia de pază

Zythophanès (cu mulțumire)

Mă 'nvoesc

(*Latrò* pleacă. *Zythophanès* îi arată poarta mică
de sub galerie)

Te du pe-aici, e drumul mai scurt

Latrò

Îți mulțumesc

(ese prin poarta mică)

SCENA III

Aceiași, afară de *Latrò* și mai apoi de *Thomrys*.

Zythophanès (către Thomrys)

Tu, du-te în odaia-ți

(Thomrys ese prin marea portice din stânga. Către Cappadòx)

Două cuvinte ție :

tu pune muzicanții să cânte 'n galerie,

(arată galeria înaltă, cu cele 3 deschizături, acoperite cu flori)

în fund ; ca să pătrundă ai muzicei fiori

încet prin stolu-acesta, împresurat de flori

(Cappadòx face semn de supunere)

Și iată pentru tine și ei porunca mea :

te pui colò

(îi arată fundul curții)

și 'ndată ce-un semn tu vei vedeà,

le poruncești să cânte suav, încetinel,

cu voluptosul mormur al vântului la fel.

(îi face semn să plece. Cappadòx ese prin marea portice
din mijloc)

SCENA IV

Zythophanès. Iohannès (adormit)*Zythophanès*

Desigur, noaptea asta va fi hotărâtoare.
Sunt toate-alcătuite să fie-aşa.

(ascultând lângă pat)

Imi pare

că se trezeşte,

(merge de ascultă aproape de tot de pat)

Insă... mi s'a părut.

(privind cum doarme Iohannès)

Prea bine.

El are visuri grele și somnul mult îl ține.
Incântătorul, Eros în visurile sale
pe Flammeola poartă. Cu farmecele tale
îl învălește, Eros—și-l fă să se trezească
cu dânsa 'n al său suflet, așa ca s'o iubească!

SCENA V

Zythophanès. Iohannès adormit. **Flammeola.**

(Flammeola apare la poarta din dreapta, privind întrebător)

Zythophanès (o zărește, se duce la ea, năbușindu-și pașii.
Apoi)

Din ce în ce mai bine. Calm. Friguri nu mai are.

(Flammeola se apropie încet și contemplă mult pe Iohannès adormit)

Flammeola

In colțul gurii sale e-un zâmbet ca de floare!

Zythophanès

El cugetă la tine...

Flammeola

Să cred nu îndrăznesc

Zythophanès (îndepărtând-o de pat)

Ba da, încă de-aseară mai blând îl socotesc.

El mi-a vorbit de tine și de botezul tău
apropiat... Și... uite... plutea în glasul său

atâta bunătate! Și-apoi, că te iubește
dovadă-i că, să plece, acum nu mai dorește,
precum doreă odată. M'ascultă – când îi cer –
fără să-mi amintească de zeul lui sever
și de ai săi apostoli sălbateci. Fui greșit
să cred că toți creștinii au pieptul oțelit
și de-orice frumuseță li-i inima pustie.

Flammeola

El mai cu seamă-i tânăr

Zythophanès

Și are gingășie!

În sufletu-i, cu 'nctul înțelepciunea mea
sădește-o iarbă care s'alunge va putea
fantomele de ceață a misticei otrăvi.

Profit, ca să pot crede în orișice isprăvi,
de boala ce-l slăbește – de toate seamă ține
ingeniosul Eros – ce să-ți mai spun.... în fine...
de toate ce mânâncă sau bea, de somnul său,
de cântece, parfumuri, profit și nu fac rău –
ca să sădesc într'ânsul nevoia de-a iubi.

Voesc ca fericirea să-ți fac. Voiu isbuti...

Și-acuma e momentul, ca gingășia ta
(arătând pe Iohannès)

acestui lovitura de grație să-i dea.

Puterile-ți la luptă le 'ndeamnă, ca să sfarme,
gladiatoare-armată,

(arătând din nou pe Iohannès)

pe 'nvinsul făr de arme

Iohannès (trezându-se)

Ah!

Flammeola

Pare că vorbește

Zythophanès (mergând spre pat)

Veghem aice... da...

scump Iohannès, privește

(trecând în dosul patului, face cu mâna semnul convenit cu Cappadòx și, dintr'acest moment până la sfârșitul ac-tului, cântă muzica în surdină, când auzindu-se clar, când auzindu-se numai printr'o adiere sonoră sau ȳagă)

Flammeola (apropiindu-se la rându-i de pat)

cu Flammeola ta

Iohannès

A voastră bunătate mă mișcă. Mulțumesc.

Zythophanés

Vrei tu să mergi o clipă, să vezi de se 'ntăresc puterile-ți? Incearcă...

Iohannès (așezându-se pe marginea patului)

O, da, voiu încercă

(se ridică și încearcă să meargă)

Nu știu ce am, un nour e pus pe mintea mea...

Sunt amețit, mă clatin, nu știu ce am.

Flammeola

De mine

te sprijină, puterea-mi pe-a ta o va susține
și vei simți aceste covoare moi sorbind
ușoru-ți mers. Incearcă!

(cu cochetărie și veselă)

De mijloc eu te prind,

de vei cădeà.

(il duce ea pe un copil, încetșor, până la fotoliul
din dreapta)

Iohannès (așezându-se)

Cu 'ncetul ajuns-am. Mi se pare,
c'o muzică ușoară în depărtări tresare.

Flammeola (așezându-se pe niște perine, la picioarele
lui Iohannès)

Pe marginea fântânii plâng apele de noapte
și vântul printre arbori, visând, îngână șoapte, —
iar colo, o orchestră sub flori încet îngână
o melodie dulce, ce prinde, mână'n mână
cu-a vântului suspine și-al apei murmur lin,
a flautului șoapte și-al cornului suspin.

Zythophanès

Nu-ți pare dulce asta ?

Iohannès

Prea dulce-mi pare încă.
Mă tem... Plutește'n juru-mi o lene prea adâncă...
Și aerul acesta în care se mărită
cu muzica parfumul, pătrunde și irită
îndurerata-mi carne... și'n suflet, până'n fund,
accentele aceste de patimi îmi pătrund.

Zythophanès

Te 'mbată-a ta vigoare, renaște seva iar.

Flammeola

Asemenea cu crinii cei veștezi, ce tresar,
când sunt udați.

Zythophanès

O, lasă încetișor să zboare
în tine seva ceia.

Flammeola

Și-accentele ușoare
parfumul... și-ale noastre cuvinte înflorite
vor legănă simțirea-ți pe valuri aurite.

Iohannès

Să fie. Contra voastră m'ași sbate în zădar.
Mă face slăbiciunea ca un copil să par,
ce-ascultă-un basm cuminte, stând astfel vreme multă,
fără să știe sensul cuvintelor ce-ascultă..

Zythophanès

Prin basme de asemeni vag ascultate, fii
să creadă omenirea în zei, când începui
să cugete... Și zeii aceștia, convină,
sunt simulacre vane, la care toți se 'nchină.
Dar, după cum s'ar soarbe un înăcrit nectar
în vase aurite, cu margini de zahar,

ca fierea s'o ascundă acelor ce l-ar soarbe,
 astfel și-ale naturii secrete toate oarbe,
 prin fabule descrise la început au fost...
 așa că anărâțul vieții noastre rost,
 poeții îmbrăcându-l cu-a versului putere
 i-au îndulcit amarul cu-a cântecelor miere.
 De-aci născură Zeii a căroră vieată,
 crezută de popoare, minciună e pe față
 pentru'nțelept, ce vede numai Frumosu'n ei.
 C'a existat Olympul cu multiformii zei
 socoți tu că crezură, decât doar figurat,
 Platon sau Pitagora și Thales sau Socrat,
 ori Epicur cel vesel, ori tristul Heraclit,
 ce sub un vâl de basme pe care l-au plesnit
 mai sus decât toți zeii fictivi punând pământul,
 să soarbă'n cer misterul luatu-și-au avântul!

Iohannès

(ridicându-se, se depărtează de dânsul și se întoarce spre pat)
 Misterul mântuirii și sacrul lui izvor,
 din care toți veni-vor să bee'n viitor,
 ce lumea îl așteaptă în rătăcirea ei,
 dela piciorul crucei țâșnește în scânteii!

Flammeola (mergând la el)

O da, fără'ndoială... Și eu sunt însetată,
 tu știi... dar, așteptându-l, a trebuit odată
 să dai ceva să bee sărmanei lumi. Ușor
 născutu-s'a atuncea un alt sublim izvor,
 ce ușurează pieptul: *Frumosul*.

Zythophanès (venind și el lângă Iohannès)

Este-așa !...

Cântatu-l-au poeții și'n veci îl vor cânta,
 iar zeii, ce-i creară, sunt un pretext, un nume,
 prin ei ca să se'nchine Frumosului în lume.

Flammeola

Intr'adevăr, nici unul din zei nu e urât,
 sunt toți frumoși și veseli și îi iubim atât.

Zythophanès

Au unii dintre dânșii efigii exemplare,
a căror majestate admiră fiecare.
Lui Jupiter, mânia pe frunte-i s'a sculptat,
ca să trăsnească'n rele c'un fulger meritat.

Flammeola

Diana-i rușinată chiar de-o privire castă

Zythophanès

Minerva îți impune, cu'nțelepciunea-i vastă

Flammeola

(în picioare și înflăcărându-se țreptat)

De altfel, toți dintr'ânșii de-arândul sunt frumoși
și'nseminează lumea cu ochii luminoși !...
Pe culmi, când poate Phoebus încetișor să vină,
săgețele-i azurul cu aur însenină
și-ai carului său mândru cei patru aprigi cai
drept coamă au lumina, când zboară în spre rai,
iar nările prăpăstii ce scapără rubine !...
Și'ncoronatul Bachus cu vițe purpurine,
consolatorul vesel al tristelor nevoi,
căci dăruie speranțe oricărui dintre noi,
al vinului părinte și-al jocurilor frate !...
Și Venus Aphrodita, cu formele-i sculptate,
eșind din spuma mării, cu grație tresare,
când șoldurile-i goale și le sclipește'n soare,
lăsând să-i cadă părul pe umeri valuri, valuri ;
ea pune'n sărbătoare ivindu-se pe mături
întreaga lume ! Oameni și zei și animale,
robiți de al său farmec i se înclină'n cale !...
Privirea ei răsfânge splendori dumnezeiești,
în care-a tuturoră privire o zărești..
și'n orișice iubire în taină se discernă
eterna rătăcire spre Venera eternă !
căci toți amanții lumii văzând privirea sa
spre dânsa-și poartă dorul și se topesc în ea.
(luându-și de seamă, că s'a prea entuziasmat, se pune iar
lângă Iohannès cu umilintă)

Mă iartă, fui trăsniță de-un gând înflăcărat,
pe Crist și Crucea-i însă eu tot nu le-am uitat

Zythophanès (cu vioiciune)

Ea-ți spune toate-aceste, căci să pricepi voește,
că orice cult în lume în spre *Frumos* țintește,
inconștient chiar fie.

Flammeola

Așa socot și eu,
căci Dumnezeu unic, adăvăratul zeu,
spre care-mi plec genunchii după dorința ta,
știut nu fû de nimeni, când tot i se'nchină,
iubind *Frumosu'n* lumea creațiunii sale.
Părerea asta este și-a gândurilor tale,
desigur. Rea chiar fie, plăcerea s'o gustăm
și făr' de remușcare în ea să ne scaldăm;
căci profitând de toate câte le dă natura,
spre Creator se'nalță în lume creatura.
Lui Crist chiar, înainte de cruce și mormânt,
plăcutu-i-a *Frumosul* aice pe Pământ...
Și nu ne-ai spus tu însuți c'avea și clipe'n care
întreaga lui tristeță topind-o în uitare,
zâmbea? Iți amintește... Pe drumu-apoteozei
cum l-a 'ncântat parfumul curmalelor și-al rozei,
când tot Ierusalimul în față i-a căzut

Zythophanès

La nunta dela Căna, vin, sigur c'a băut.

Flammeola

Și'n fine *Magdalenei* desigur că-i zâmbi
în ziua fericită când ea se despletî
și făr' de remușcare și vesel voe-i dete
să șteargă-a lui picioare cu blondele ei plete

Iohannès

Isus fû bun... așa e.

frumoasă

Flammeola

Și Magdalena fii

Iohannès

Drept e

Flammeola

Haide!... Ca dânsul fii și tu,
tu care-i ești apostol și-al său imitator!
Frumosului te pleacă. Ii este autor
a lui Isus părinte!... Te mulțumește dar,
cu tot ce îți trimite dumnezeescul har!...
Și muzica, parfumul și-aceste flori și-a ta
durere ce se stinge viață pentru-a-ți da
și gândul tău ce zboară în molcome-aiurări
și-a mele iubitoare și calde desmierdări,
primește-le pe toate cu sufletul curat!

Zythophanès

Vezi tu că Flammeola e alta, s'a schimbat.
Sărutul ei acuma, pe buza ta aprins,
n'ar fi ca altădată: credința a învins,
Vorbește, ce e dreptul, ca o amantă încă,
dar n'a rămas acuma din dragostea-i adâncă,
din focul de-altădată, nici urmă de scânteii.
Poți dar lăsa privirea-ți să piară într'a ei,
căci astăzi te iubește doar ca o soră.

Iohannès

Da...

Și făr' de remușcare, privirea-mi într'a sa
pot oglindi de-acuma. Găsesc nevinovate
aceste clipe 'n care eu pot uita de toate

Zythophanès

Crist a voit desigur să te-odihnești în drum,
căci ești trudit și bolnav... De toate uită-acum,
iar mâine drumu-ți aspru vei relua, de-ți place,
ca un soldat în luptă după o zi de pace.

Flammeola

E drept. Putea-vei mâine să mergi, al meu iubit,
pe drumul tău de muncă, cu trupul odihnit,
cătră frumoasa țintă din largul viitor,
spre care'n vis cu tine dela olaltă zbor.
De oarece vom face alături acest drum
cu inima curată și veselă de-acum.

Iohannès

Vom merge împreună, când ziua va fi sumbră,
doi pelerini ce-alături alunecă prin umbră.

Flammeola

Iar când va râde cerul în vesele colori,
ca doi copii vom merge sburdalnici printre flori.

Iohannès

Da, printre flori, din care cu misticu-i parfum,
ne cheamă trandafirul ca să ne'mbete-acum.

Flammeola

Străbate-vom alături al vieții noastre vis

Iohannès

Și vom intra alături în sfântul paradis

Flammeola

O, frate!

Iohannès

Scumpă soră!

Flammeola

In veci uniți vom fi!

Iohannès

În veci!

Flammeola

Divină soartă!

Iohannès

Ce bine vom trăi!

Flammeola

O, da!

Iohannès

În sânul Crucii!

Flammeola

Ferice de-amândoi!

Iohannès

(ca urmărit de-o obsesie dintr'un vis)

Extaziați zbura-vom în sânul Crucii, noi.

Flammeola

Și făr'de remușcare.. și'n dragoste nebună
a noastre două inimi topi-vom împreună!

Iohannès (strângându-i mâinile)

Iubita mea!

Flammeola (căzând pe pieptul lui)

Iubite!

(se exaltează puțin câte puțin, în timp ce Zythophanès se depărtează de ei. Dâșii rămân într'un extaz tăcut)

Zythophanès (de departe închizând tapetul uneia din porțice care dă'n curte)

Și-acuma pot pleca.

De vorbe nu țin seamă, când sbârnâe așa
simțirea'n el... căci focul, ce'ntr'ânsul s'a aprins,
se urcă și-l cuprinde. Tot Eros a învins!

[(ese trăgând tapetul celeilalte porțice)

SCENA VI

Iohannès. Flammeola

Iohannès

Imi tremură tot corpul, ce straniu fior!...
Și totuși nu e groaznic, ci e încântător!
Prin melodii de visuri mă urc încetinel
în sus, spre sfcri senine, cu vulturul la fel!
Tu mi-ai descris, iubito, de frumuseți minuni,
ce tremurau în soare ca albe viziuni!...
Și-ale speranței blânde și'ncântătoare șoapte
și florile aceste, murind încet în noapte,
ca sufletul din ele să piară ca un fum

în tremurul extatic, ce mă cuprinde-acum...
 Aceste toate, vezi tu, mă fac ca să simțesc,
 că niște brațe calde și dulci mă'nlănțuesc.

Flammeola

Nu rezista doritei îmbrățișării. Te lasă
 în voia greutății, ce sufletul ți-apasă,
 ca să topim în taină al nostru cald fior,
 ca două păsărele în umbra unui dor...
 Scump Iohannès!

Iohannès

Pe nume îmi spune 'ncet

(Flammeola se pleacă la ureche și-i murmură numele)

Așa

(Flammeola îi ia o mână, el își trage mâna îndărăt)

De mâna mea de flacări de ce mă strângi?

Flammeola (îi reia mâna)

A mea

e și mai arzătoare

Iohannès

O da, vezi tu, mă 'mbată

parfumul ce-ți transpiră din carnea 'nflăcărată.

(rămân tăcuți un moment,—ochi în ochi)

Flammeola (luându-i amândouă mâinile)

De mâinile-amândouă te lasă strâns. Precum

a lui Isus picioare scădatu-le-a în drum

rumoasa Magdalenă, cu pletele-i, așa

să scald a tale brațe cu părul meu așa vrea...

(despletindu-se)

Oh, lasă-mă, iubite, te rog, aibi milă-acu...

și-apoi... ce Magdalena în alte vremi făcu

n'ai drept să nu-mi dai voe să fac și eu

(învăluindu-l cu părul)

Răspunde

suvițele aceste plăcute-ți par?

Iohannès (foarte tulburat)

Pătrunde

ca un fior de ghiață, prin mâini, răcoarea lor.

Iar gâtul și cu fruntea îmi ard ca 'ntr'un cuptor...
Privirea mi se stânge și pieptu-mi arde... da...

(și mai tulburat)

Nu te uită la mine. Când mă privești așa,
o stranie căldură tot sângele mi-alintă

Flammeola

(care a cules de pe marginea unui vas o frunză de mintă, pe care-o ține în dinți și strângând pe Iohannès din ce în ce mai tare, până la finele cupletului, dela olaltă cochetă, desmierdătoare, dureroasă și pasionată)

Pe buza-mi de-ai culege aceste foi de mintă,
sălbateca ta sete ce-ți clocotește'n sânge
s'ar stânge... și căldura din trupul tău s'ar stânge,
pe buza-mi de-ai culege aceste foi de mintă...

Ci lasă dar a clipei himeră să ne mintă,
fii bun și pentru mine, atât doar... un moment,
căci răul ce ne arde s'ar stânge cald și lent,
pe buza-mi de-ai culege aceste foi de mintă...

O legănată lene prin trupul meu s'alintă
și sufăr ca și tine... același dor mă soarbe;
ai stânge și-ale mele avânturi toate oarbe,
căci de aceste friguri scăpa-vom amândoi,
pe buza-mi de-ai culege de mintă-aceste foi!...
(S'a culcat încet cu încetul pe spate, încât capul este așezat pe perine, cu fața înclinată spre fața lui Iohannès și întinzându-i gura)

Iohannès

(ca atras de-un vârtej în care cade în sfârșit și punându-și buzele peste ale Flammeolei)

Oh, dă-mi a tale buze, le vreau
(rămân pierduți într'un lung sărut)

SCENA VII

Aceiași. **Arùns.**

Arùns

(apărând la mica portiță din dreapta și, după ce îi privește încremenit de mirare)

Blestem!

(Iohannès și Flammeola ca treziți dintr'un vis se desfac, ră-

mânând pentru moment ca zăpăciți. Arùns pronunță următoarele vorbe precipitându-le cu succesiuni de fulgere)

Și groază

și ură și mânie asupra voastră cază !

Flammeola și Iohannès

Arùns !

Arùns (cătră Iohannès c'o disperare întunecată)

In van Sionul deschis-a a lui poartă,
căci ai căzut în pragu-i, trântit de-o tristă soartă !
(înaintează puțin)

Iohannès (luându-și capul în mâini)

Mi-e teamă

Arùns

De mânia-mi în van ai tremură
în fundul de mocirlă în care-ți place-a stă,
căci simt numai durere față cu-a tale patimi
și nu am pentru tine, o frate, decât lacrimi.
Te plâng, nenorocite, căzut de-atât de sus,
orbit de-a aurorei lumină.

Iohannès

Dar... ce-ai spus?

Arùns

Spun că te plâng, o frate, căci tocma'n sfânta oră,
când cerul își deschise eterna auroră,
spre care n'aveai încă să faci decât un pas...
în glod a ta rușine mă face să te las !
Ierusalemul astăzi, deschis, ne cheamă, dar
trompetele din urmă răsună în zădar,
o frate, pentru tine

Iohannès

Dar ce-i ?

Arùns (c'un aer profetic)

Ziua veni

Iohannès

Ce zi?

Arùns (același aer)
Acea din urmă!—Ceasu 'n sfârșit sosi
și pentru noi

Flammeola (cătră Iohannès)
Nu-l crede!

Iohannès (cătră Flammeola)
Mă lasă!

Flammeola (cătră Iohannès)

Rătăcește,

nu-l crede, într'aiurea desigur că vorbește

Arùns

Ascultă deci, o frate, și remușcarea ta
să fie îndoită, căci moartea ce-o visă
credința noastră sfântă venit-a în sfârșit
spre gloria divină!—Noi furăm negreșit
(arătând spre Flammeola)
trădați de cătră unul dintre ai săi proscrisi,
așa că toți creștinii acuma sunt închiși.

Iohannès (ridicând mâinile la cer)
Puternice părinte!

Arùns

Pe sub ascuns venii
victoria aceasta să fac și tu s'o știi
și să-ți ofer onoarea, al turmelor păstor,
de-a duce tu drapelul în fruntea tuturor...
Dar vai! De-această cinste acum te socotesc
nedemn, în starea tristă în care te gălesc!

Iohannès

Oh, milă, milă, frate!

Arùns

Mă duc, adio dar...
Mă duc la cei ce'n umbră te-așteaptă în zădar
și voiu muri cu dânșii... Mă duc, căci sunt chemat
de-o sfântă datorie. De mine 'ncurajat
acolo orice suflet va suferi ușor
tortura, cătră care cu voie bună zbor

Iohannès (încearcă să meargă)

Mă duc, mă duc cu tine.

Flammeola (reținându-l)

Oh, nu !

Arùns

Ci vino !...

Iohannès (împleticindu-se)

Vai !

Măcar nici pân' la ușă să nu pot merge !

Arùns

Vrai

în sus, pe-a mele brațe să te ridic ?

Iohannès

O da !

Flammeola (cătră *Arùns*)

Toți oamenii de gardă voiu pune-a te sfârmă

(fugând spre o portice din fund)

Veniți aici cu toții.

Iohannès (cătră *Arùns*)

O frate, fugi ! Curând

veni-voiu trupu-mi jertfă credinții aducând,

îți jur !... Ci pleacă dară ! Aleargă lângă ei.

Te vor ajunge 'ndată, îți jur, și pașii mei.

Arùns

De jurământu-ți sacru țin seamă. El va face

să 'nvie 'n tot voința-ți ucisă... Fii pe pace !

Mă duc, iară credința-ți din nou înflăcărată,

de Christ, prin mine astăzi, e bine-cuvântată !

(Ese prin mica ușă din dreapta)

SCENA VIII

Iohannès. Flammeola.

Iohannès

(După eșirea lui *Arùns*. Cu exaltare și c'o mișcare largă)

O, Crist !

Flammeola

Dară te 'ndură de rana ta măcar !

Iohannès

Aibi milă, Crist, de mine !

Flammeola

Sunt toate în zădar.

Arùns minți desigur

Iohannès

Femeie, taci !

Flammeola

Miști,

eu pot să jur aceasta.

Iohannès (cătră *Flammeola*)

O, demon, nu-mi vorbi !

Flammeola

Te liniștește, haide !

Iohannès

Dintr'acest loc murdar
picioarele, o Doamne, mi le desprinde iar,
să pot zburà spre fastul banchetului divin.

Flammeola (atingându-i fruntea cu mâinile)

E mâna ta de gheață ; de foc ți-e capul plin !

Iohannès

O, nu m'atinge-acuma și fugi de lângă mine !

Flammeola

Ești în delir, ai friguri.

Iohannès (aproape delirând)

Să vin, o da 'nspre tine,

Arùns... și la suplicii să fim cu toți, o, da !

Flammeola

Ce nebunie !

Iohannès

Doamne, să merg dac'ași puteà !

SCENA IX

Aceiași. **Zythophanès. Cappadòx.** Doi sclavi.

Zythophanès (venind speriat printr'o portice din fund, al căreia tapet îl lasă deschis, ceia ce face ca să se vadă că acum curtea e cu totul întunecată)

Grăbiți-vă! E timpul prea scurt. E de dorit, ca Iohannès să fie pe undeva dosit. Luminile din curte le-am stâns... și-ar trebui să stângeți tot de-aice

(lui Cappodòx și sclavilor)

E bine-a vă grăbi.

E căutat.

Flammeola

De cine?

Zythophanès

De prètor. L-au trădat. Vor ca să-l aresteze. Ei porțile-au sfărmat

Iohannès

O, Crist, în neputință fiind al tău supus de-a merge pân' la tine, în harul tău nespus te 'nduri... și cu-a ta mână să-l scoți vii din noroi.

Flammeola (vrând să-l ducă)

Voiu să te-ascund. Ci vino! Grăbește!

Iohannès

Inapoi!

Flammeola

Ascultă-mă!

Iohannès

Mă lasă să mă închin. Te du!
Sunt în extaz. Ca mine, închină-te și tu!

SCENA X

Aceiași. **Un centurion. Guarzi urbani.**

Un guard (între culise)

Centurion, pe-aice

(se văd trecând prin fund soldați cu torți în mână)

Un al doilea guard

O, nu, veniți pe-aci

(Centurionul care apare)

Priviți, în sala asta socot că-l vom găsi

(alți guarzi vin în urma centurionului)

Centurionul

Așa-i !

(cătră al doilea guard)

La rând te pune !

(cătră un altul)

Și tu la rândul tău,

(arătând pe Flammeola)

să nu poată s'ascundă pe protejatul său

(Guarzii ocupă antretul și porticele, aliniați, în zgomotul suliiților și a scuturilor, pe care le pun jos)

Centurionul

(înaintează spre grupul format din Zythophanès, Iohannès și Flammeola)

Ești Iohannès... răspunde... apostol... nu-i așa ?

Flammeola

Nu-i el

Iohannès

Femeia minte. Sunt Iohannès, eu, da !

Centurionul

Atuncea mă urmează.

Flammeola

(arătând pe Iohannès, care se târâe în genunchi)

Cum e rănit acum,

se va târâ cu tine și va muri pe drum.

Iohannès

(mai întâiu târându-se, apoi, întărindu-i-se din ce în ce mersul, se ridică și într'o exaltare din ce în ce mai mare) :

Nu, nu, simțesc că'n trupu-mi, aproape mort, veni
din nou acum puterea și mi se va 'ntări
odată cu credința și pasul meu ! O da,
minunea ce făcut-ai să poți a mă 'ndrumă
spre tine, Crist, e mare... Mă duc la frații mei,
ca să-mi îndur osânda alătura de ei...
Și oaia rătăcită din nou spre fața ta
va merge, merge-aleargă... Osâna, osană.

(cortina)

ACTUL V

ÎN CULISELE AMPHITEATRULUI

Curtea cu arcade, în care preparau Romanii spectacolele, înaintea marelui porți de intrare în amfiteatru, sub loja imperială.

La dreapta, într'al doilea plan, o ușă mică, dând într'o galerie, interioară.

In fund, la dreapta și la stânga, cu muchi, tăiate, sale joase, boltite și cu grile spre scenă.

La stânga, plan I, o estradă pe care te urci prin trei trepte, unde este un fotoliu curul.

In fund, la mijloc, înaintând spre scenă și lăsând în fund cele două săli boltite, o imensă tindă cu arcadă, pe-al căreia prag te urci pe trei trepte și închisă printr'o enormă poartă de bronz cu două canate.

SCENA I

Flammeola. Latrò. Thomrys. Congrio. Psyllium. Arùns. Infirumul. Sergius. Trucido. Palus. Trulla. Centurionul. Creștini. Garzi urbani.

(La ridicarea cortinei, Flammeola e la stânga plan I, absorbită de cugetările sale și Latrò în dreapta, într'aceiași atitudine. Nu departe de Latrò stă Thomrys. Lângă ea Psyllium și Congrio. Arùns și creștinii sunt în bașca grilată, în fund, la stânga. Doi guarzi urbani sunt postați la intrarea din dreapta, doi în interiorul băstei. Lângă grilă un pluton de 8, pe două șiruri, este aliniat în fața portalului din fund. Centurionul umblă de colo colo)

Congrio (cătră Psyllium)

Femeia-i tot femeie; de ce n'ai ascultat?

Vezi dar și rezultatul și cât ne-a și costat.

Ți-am spus întotdeauna că e periculos.

Plăteau, nu-i vorbă, bine și câștigam frumos...

dar... fu 'ndrăzneț din parte-mi, acestor blestemați

să 'nchiriez taverna. La noi fură-arestați;

și... vezi... pe lângă dânșii și noi ne-am compromis.

Psyllium

Ca martori doar...

Congrio (întrerupând-o)

Ajunge!

(creștinilor, apropiindu-se încet cu încetul de grilă)

Amicii mei, v'am zis...

de lucrurile-aceste în rău s'ar înturna,
greșeala nu-i a noastră, așa că pot spera,
că'n orice cercetare ne veți scuză pe noi,
câci eu și cu nevasta n'avem nimic cu voi.
Așa-i?

Centurionul (punându-i-se în cale)

Cu acuzații nu-i voe de vorbit.

Congrio (retrăgându-se cu respect)

Prea bine... însă... uite... știut e... negreșit...
cumva de-o bănuială asupra noastră-ar fi
(arătând înfiorat pe creștini)
ne-așteaptă a lor moarte.

Centurionul

De loc. Iertat va fi
acel ce-o să proclame, îngenunchiat și tare,
credința 'n zei și 'n larga Cezărului splendoare.

Congrio (cătră *Psyllium*)

Vom face-așa, răspunde?

Psyllium

Desigur

Congrio

Oh, respir...

Flammeola (aparte)

Zythophanès acolo întârzâie, mă mir.
Ah, dacă toți creștinii ar mai tăceă o zi,
de-ar vrea Arùns pe placu-mi să facă. de-ar voi
c'o zi mărturisirea s'amâne...
(desnădăjduită)

Dar nu vrea

(recade în cugetările sale)

Psyllium (cătră Thomrys și arătându-i pe Latrò)

Sunteți chemați ca martori?

(Thomrys afirmă dând din cap)

Și Flammeola, da?

Thomrys

Și dânsa, — pân'acuma așa știu cel puțin

Psyllium

Ce, nu cumva și dânsa va îndurà vre-un chin?

Thomrys (cu ironie)

Mai știi!

Psyllium

Dar nu se poate, — păcat! — Drăguță fată
și bună și miloasă; și-apoi... nu-i vinovată.

Thomrys

Pe sub ascuns creștinii cu bani îi ajută

Congrio

E drept.

Psyllium (cătră Congrio)

Dar n'ai nevoie s'o spui... Tu... poți tăcea...

Congrio

Voiu spune adevărul, așa sunt eu deprins.

Psyllium (cătră Thomrys)

Se știi denunțătorii?

Thomrys

Nu

Psyllium

Iohannès e prins
de două zile-aproape, așa-i?

Thomrys

Adevărat.

Psyllium

În zori, așa îmi pare

Thomrys

De loc, spre înserat

Psyllium

Și unde?

Thomrys

Nu se știe

Psyllium

Să fie oare-așa, —

precum de toți se spune? Cu cei puternici
(arătând pe Flammeola)

ea

că s'a înțeles și fuga i-a înlesnit? — Altfel,
aici, cu toți creștinii, ar fi închis și el

SCENA II

Aciași. *Zythophanès*

Zythophanès (intră prin dreapta și în-

tinde o țidulică guardului urban, care e la ușă)

Zythophanès, un martor

(guardul îl lasă să treacă, iară el se îndreaptă cu vioiciune
cătră Flammeola, pe care vorba sa bruscă o trezește)

Sunt eu

Flammeola (ușurată)

Oh, în sfârșit!

Și cu vre-o veste bună desigur c'ai venit?

Zythophanès

Așa socot.

Flammeola

Vorbește!

Zythophanès (cu precauție)

Puțin, dar tot ne dă

o rază de speranță

Flammeola (cu desnădejde)

Vezi dar că nu-l iertă?

Zythophanès

Atâta vrei de-odată?

Flammeola

Consimte cel puțin
să mă asculte-o clipă?

Zythophanès

Nu ; - de mânie-i plin
asupra-ți și refuză

Flammeola (descurajată)

Ce pot atunci spera?...
Pe unde'n întuneric lucește raza ta?

Zythophanès

Phryllàs, bufonul vesel și-al Curții favorit,
vorbind de noi în bine, Cezàrul a zâmbit
'și zâmbetul acesta făcut-a mare zvon,
așa precum socoate și veselul bufon,
c'a tronului mânie se va'ndulci'n curând
și că'n momentul ultim Cezàr va fi mai blând

Flammeola

Mi-e teamă de surâsul acesta echivoc

Zythophanès

Copila mea, ași zice să nu te temi deloc,
căci raza de speranță ce vîn să ți-o arăt,
Cezàr ar fi un monstru luându-ți-o 'ndărăt

Flammeola

Și este chiar un monstru

Zythophanès (mângâind-o)

O nu, tu fă-ți curaj !...
Ne adormitul Eros, când magicu-i miraj
abia l-a'ntins, să-l sfarme? Nu cred! E uimitor,
amanți de seama voastră să-i scape-așa ușor.
El s'a luptat în umbră și luptă pentru voi,
dorind să vă topească în sânu-i pe-amândoi,
căci stele mai aprinse și mai înflăcărate
ca voi, n'au fost pe ceru-i în veci împrăștiate...
Să vă despartă moartea acum nu va lăsa,
o clipă, numai una, dar tot va căută,

în care să topească, așa precum a vrut,
a voastre două inimi în roșul său sărut.

Flammeola

Sunt aiurări aceste, din care mă deștept.
Vai, flacăra lui Eros s'a stâns dintr'al meu piept,
iar groaza mă cuprinde și-otrava ei mă soarbe!
Mă pierd, a mele gânduri alunecă prin oarbe
cărări, spre care planuri smintite mă împing.
Pe Aruns să-l văd, o Doamne, dac'ași putea să 'nving
credința lui... să mintă de-ar fi dorința sa...
dar e cu neputință... și totuși...

(cu hotărâre)

voiu cercă

(cătră centurion cu o bruscă autoritate)

Pretòrului, amice, îi spune că voesc
să-l văd pe Aruns și-o clipă cu dânsul să vorbesc...
iar dacă mă refuză, mă plâng la împărat
și asta n'o să-i placă

(face un gest autoritar centurionului să plece.
Acesta ese prin stânga)

Zythophanès

Ba zău, adevărat,

că ți-ai eșit din fire

Flammeola

Mă ocărăște... da...

mă port fără ca gându-mi, în nebunia mea,
să vadă ce-i posibil să facă și ce nu...
Mă duc prin întuneric la întâmplare-acu...
Creștină nu-s și totuși îmi pare că-s creștină...
nu știu nimic, de spaimă e inima mea plină,
când cuget, că în chinuri el poate piere... Vai,
răspunde, crezi aceasta?...

(se aruncă în brațele lui Zythophanès)

SCENA III

Aceiași. **Centurionul.***Centurionul* (cătră Flammeola)

Permișiune ai

cu-Arùns să stai de vorbă

(Flammeola face o mișcare de supremă mulțumire)

Toți martorii, plecați

colò

(Arată gangul din dreapta, unde se duc Latrò, Thomrys, Congrio, Psyllium, apoi Zythophanès, în urma unui gest al Flammeolei. Centurionul vine cătră grilă, face semn lui Arùns să se apropie, îi pune mâna, printre grile, pe umăr și spune cătră ceilalți creștini)

Spre fund vă uceți!

(Cei doi guarzi din interiorul grilei împing pe creștini, afară de Arùns, în închisoarea din urmă, unde dispar și la intrarea căreia rămân vizibili numai cei doi guarzi. Cătră guarzii așezați lângă portalul din fund, cărora le face semn să stea undă sunt)

Iar voi acòlo stați!

(deschide grila și spune lui Arùns, arătând pe Flammeola)

Tu vino să-ți vorbească!

SCENA IV

Flammeola. Arùns. Centurionul și Guarzii.

(Guarzii rămân nemișcați pe la posturile lor. Centurionul continuă a se plimba de colo colo).

Flammeola (în timp ce Arùns s'apropie)

O Doamne, ce-o să-i spun,

să-l fac ca să renunțe la dorul lui nebun

de-a fi martir?

Arùns (lângă ea, foarte calm)

Imi spune, ce vrei să-mi spui

Flammeola (cu vocea tremurătoare și încurcată)

Să-ți pleci

ar fi mai bine fruntea, ca să nu mori

Arùns (cu vocea din ce în ce mai calmă și nu grăbit)

În veci!

(Flammeola vrea să-i răspundă,— el o oprește c'un gest)

Nu stăruie zădarnic ! Sunt liniștit, vezi bine,
căci parcă simt cum pumnul victoria o ține !
Sunt fericit de clipa dorită ce veni,
pe care, pentru tine, Crist, o voi cuceri.
Și dacă 'ntr'al meu suflet vre un regret se sbate,
e că lipsești acuma tu, Iohannès, o frate,
din sânul fericirii, dar nu ești vinovat.

(cătră Flammeola) ✱

Pe tine cade-acuma întregul său păcat.
Un corp scăpat-ai astăzi și-un suflet ai pierdut...
Dar nu, căci jurământul ce astăzi mi-a făcut
el știe să-l respecte și va veni 'n curând
să ne găsească-acolo, unde zburăm cântând !

Flammeola

Vezi, te-am lăsat în pace și nu te-am întrerupt,
dar știi de câtă grijă e sufletul meu supt ?
Socoți tu că-l împiedic ?

Arüns

Desigur

Flammeola

Jur că nu

Arüns

Tu minți

Flammeola

De crezi aceasta, tu îl insulti acü.
Nu v'a trădat desigur și n'a fugit cum crezi ;
iar eu nu știu nimica de dânsul.. Inșă... vezi...
mi-e teamă să nu fie până 'n sfârșit păstrat
și chinuit mai tare ca voi... Cu-adevărat,
ca să nu fii complice cu-ai săi calăi, ar fi
chiar fără de-a sa voe să-l facem a fugi,
ea să 'ngrijească încă, cu tine de'mpreună,
atâtea inimi moarte, ce'n jurul lui s'adună...
Creștină să mă facă el îmi tăgădui
și numai pentru-atâta — pentru atât! — ar fi
să mai întârzie timpul, când toți vor proclama

crediința voastră sfântă! — Câteva zile... da...
 consimte-a te supune și frații tăi ca tine,
 pe Iohannès iubindu-l, vor face toți. In fine,
 că el v'a fost apostol negând, va fi scăpat,
 iar ceasul cel din urmă va fi doar'amânat,
 căci într'o zi sau alta vom merge negreșit
 cu toții împreună spre visu-ți aurit.

Arùns

Tot duhul rău vorbește, cum văd, prin gura ta,
 făcând să-ți fie frică acum de soarta sa...
 Iubirea-ți, creștinească, cum este-a mea, de-ar fi,
 desnodământul ultim departe de-a voi
 ca să-l amâi o clipă, ar fi tu cea de'ntăi
 ca să grăbești spre dânsul, femee, pașii tăi,
 și să-l privești cum zboară pe drumul de lumină,
 spre care toți creștinii nerăbdători se'nclină...
 Căci orice picătură de sânge e-un rubin,
 pentru acel ce moare în chinuri tot creștin
 și'n înălțimi de aur strălucitor se suie
 acela care moare bătut pe cruce'n cuie,
 păstrând a sa credință! — Adio dar, zburând
 mă urc spre aurora frumosului meu gând,
 să vărs într'ânsa miera și purpura și vinul,
 pentru acei ce-acuma străbate-vor seninul,
 călătorind de-a valma spre largul infinit!
 Adio! — Ceasul ultim sunat-a în sfârșit!
 (se'ndreaptă către grilă)

Flammeola (în avant-scenă)

Credință, ne'nțeleasă putere, mă susține
 și mă ajută! Doamne!

Centurionul (către Arùns, reținându-l în scenă)

Te-opresc aici pe tine!

(către guarzii ce supraveghează pe creștini)

Aduceți acuzații!

SCENA V

Aceiași. Apoi Creștinii. Apoi **Zythophanès, Thomrys, Latrò, Congrio și Psyllium.**

(din ordinul centurionului creștinii au revenit și, grila fiindu-le redeschisă, se așează în centrul scenei, lângă marea îndă)

Centurionul (cătră poarta din dreapta)

Toți martorii să vină!

Dreptatea o să iasă îndată la lumină.

(cei cinci martori intră)

(cătră-guarzii urbani, așezați înaintea mării porți din fund, arătându-le pe Arùns și pe creștini)

Păziți-i pe aceștii!

(celor 5 martori, arătându-le zidul din dreapta, care e'n fața estradei pretorului)

Voi stați aici!

(celor 2 guarzi dela poarta din dreapta)

Curând

Pretorul o să vie

Zythophanès (cu jumătate de glas Flammeolei)

Tot violent?

Flammeola (cu jumătate de glas, lui Zythophanes)

E blând

Arùns acum

Zythophanès (ridicând puțin vocea)

Acceptă, așa-i?

Centurionul (brusc și tare)

Tăcere dar

(anunță cu o voce puternică)

Pretorul

(în momentul când anunță, se vede, venind prin partea grilată din dreapta, cortegiul pretorului)

SCENA VI

Aceiași. **6 lictori, 8 pretorienii și centurionul lor, calăul și cele două ajutoare, doi purtători de steaguri. Pretorul.**

(Cei 6 lictori se aliniază pe estradă în dosul scaunului curul, în dreapta și în stânga căruia se pune câte unul din cei doi

purtători de steaguri. Calăul și cele 2 ajutoare rămân jo
lângă pretorienii, care se aliniază între estradă și creștin

Pretorul (pe scaunul curii)

Strălucitul și marele Cezar

vorbește tuturora aici prin a mea gură.
Supuși vor fi creștinii de-a rândul la tortură.
Justiția-i sumară și credem de prisos
orice formalitate; socoatem de folos
o singură 'ntrebare: „Creștin de ești sau nu?”
la care fiecare o să răspundă-acu.
Creștinii..... mor; iar restul e liber negreșit –
și acuzați și martori, – nu-i nimene scutit
de-această întrebare

(cătră Flammeola)

afară decât tine,

a căreia credință Cezar o știe bine.

Congrio (precipitându-se spre estrada pretorului)

Eu nu-s creștin. Mi-e silă de-a lor credință mie.
(ingenunchează)

Ador numai Cezarul și-a lui împărăție!
(pretorului)

Și te ador pe tine și-adevărații zei
și actele dreptății, făcute'n veci de ei.
Supusă, ca și mine, e și nevasta mea.

(cătră Psyllium)

Răspunde!

(așteaptă răspunsul ei cu îngrijire)

Psyllium

Nu-s creștină!

(Congrio, mișcare de mulțumire)

Pretorul (făcându-le semn că sunt liberi)

De-aici puteți pleca

(Congrio și Psyllium ese fugind prin poarta din dreapta. Pre-
torul, cătră Thomrys)

Și tu ?

Thomrys (dela locul ei)

Eu nu-s creștină

Pretorul (lui Latrò)

Și tu?

Latrò (dela locul lui)

Nici eu

Pretorul (lui Zythophanès)

Și tu?

Zythophanès (înaintând)

Iu cred, că e mai bine ca cineva, acù,
precum și'n veci, să tacă de n'are ce răspunde.
Ientrucă însă'n gându-mi tu stărui a pătrunde,
te rog s'amâi răspunsu-mi c'o clipă mai târziu.
Creștin, stau la 'ndoială să fiu sau să nu fiu.

(arătând pe Flammeola)

Unica mea dorință fu fericirea ei;
ta fi și zeu-mi dară acela dintre zei,
e-i face fericirea.

Pretorul

Prea bine, — poți pleca,

ăci Flammeola, sigur, creștină nu-i

(arătând pe Zythophanès, Thomrys și Latrò)

Așa...

Sunt liberi să se ducă

(Răsgândindu-se după o mișcare a lui Thomrys care vrea să plece)

Mai rămâneți... E bine

pân'la sfârșit aice pe toți a vă reține,
ăci cercetând creștinii e poate vre-un folos
ă fiți și voi de față.

Arùns (înaintând)

Măsura-i de prisos.

Nu-i întreba de-a rândul. Lipsește Iohannès.
In locul lui apostol de dânșii sunt ales;
și pentru toți de-a rândul, dela întâiul, da
și pân' la cel din urmă, că nu te-ar renega,
o. Crist, fiind azi sigur, eu, șeful lor, declar,
că n'adorăm nici unul pe marele Cezăr,
disprețuim pretòrul, sfidăm pe-ai voștri zei.

(arătând pe creștini)

Al vostru cult îl neagă oricare dintre ei!
Un singur zeu există, pe care'n veșnicie
îl vom slăvi.

Toți creștinii

Așa e

Arùns

Isùs, glorie ție
și lăudat să fie pe veci numele-ți sfânt

Toți creștinii

Acum și 'ntotdeauna, în Cer și pe Pământ!

Sergius

Da, glasul tău e-al nostru

Trulla

Și inima-mi e-a ta

Infirmul

Eu sunt creștin

Palus

Creștin sunt

Sergius

Și eu creștin

Toți creștinii (într'un singur strigăt unanim și măreț)

O da,

suntem creștini!

Pretorul (cătră calău)

Calăul să-și facă datoria.

Tu știi, cum or să moară cu toții

Arùns

Veșnicia

deschisă-i... Aleluia... Trompetele-au sunat!

Flammeola (înceet lui Zytophanès)

De Iohannès nu spune nimica, — a scăpat.

Arùns

A, fraților, momentul cel mult dorit veni.

În mijlocul durerii, când ne vor chinuì,

În piepturile noastre un strigăt să răsunе,
când lumea'n amphiteatru acum o să s'adune..
și-al tobelor răsunet să poarte'n lumea 'ntreagă
credința creștinească, ce nu vor s'o 'nțeleagă.

Pretorul

Dar legea nu prescrie să fie sala plină...
și-apoi, poporu'n Roma spre nebunii înclină ;
deci, ca-să nu se piardă cu voi în aiurări,
Cezar închis-a poarta acestei adunări
(cătră Flammeola cu amabilitate)
Să nu se spună însă, că-i rău și cu ai săi,
prezența ta admite și-a oamenilor tăi.

Flammeola

(ascunzându-și fața la pieptul lui Zythophanès)
Refuz !— Ce grozăvie!

Zythophanès (pretorului)

Ea leșină, — vezi bine...

Pretorul

Cezar așa dorește

Arùns (după un moment de uimire)

Sala deșartă-a ține

nu-i drept.

Pretorul

Nici o părere nu-ți da neîntrebat.
Îndeplinesc porunca de sus, ce mi s'a dat..
Ce moarte vă așteaptă deci în secret, veți și
și-al vostru-apostol

Flammeola (îngrijată)

Doamne !

Pretorul (arătând marea poartă din fund)

O suferе aci.

Flammeola

(îngrozită, zvârcolindu-se în brațele lui Zythophanès)
Luăți-mă de-aice ! Ce groaznică mi-e soarta !

Pretorul

Cezar ordonă însă să-l vezi

(celor 2 ajutoare ale calăului)

Deschideți poarta !

SCENA VII

Aceiași. **Iohannès.**

(Prin poarta, ale cărei ambe canate sunt deschise, se des-
coperă perspectiva amphiteatrului gol, sub un cer incendiat
de lumină. În arenă, la câțiva pași de prag, este o cruce în
formă de tau (literă greacă) foarte joasă, de care este legat
Iohannès leșinat. E pe jumătate gol, brațul său drept des-
legat atârână inert. Capul îi este plecat spre umărul stâng.
Linia celor din urmă trepte ale amphiteatrului taie silueta
sa cătră piept, astfel că fruntea și capul apar în plin azur,
sombre, în lumina soarelui, care îl lovește în trei sferturi pe
la spate)

Flammeola (scoțând un strigăt)

Oh !

(cade pierdută în brațele lui Zythophanès care o susține)

Arùns și toți creștinii

Iohannès !

(îngenunchiază întorși spre dânsul)

Iohannès (venindu-și în fire și cu privirea rătăcită)

Din visu-mi de ce-s trezit ? zburam
spre îngeri... la lumină !... Palate'n sus zăream,
de astre înflorite ! Incântător suspin
de flaute și harfe, pierzându-se 'n senin !
Vedeam cum în spre soare plutind se 'nalță lent
a' sufletelor roiuri, zburând spre orient ;
iar brațe de-auroră mă legănau prin vânt...
De ce al vostru strigăt mă cheamă pe pământ ?

Arùns (creștinilor)

Rugați-vă !

Iohannès (cu durere)

Mi-e sete... oh !... Vai, cerescul joc
al apelor ce'n soare sclikeau

(ducându-și mâna la gât)

Ce foc... ce foc

ă arde!

Arùns

Crist, aibi milă de dânsul!...

Iohannès

Doamne!... Ce...

nd lunga-mi agonie abia sfârșită e,
o 'ncep din nou acuma?

Arùns și toți creștinii

O Crist, de el aibi milă!

Iohannès

ă sufăr... da... să sufăr e voia mea umilă!

Crist, primește daru-mi, atâta pot să-ți dau:
urere mea!... Să sufăr... să sufăr încă vreau.

(în rătăcire)

are că'n juru-mi umbre greoaie se 'nvârtesc...

(e'un gest, pipăindu-și dureros pieptul)

h, fierul roș prin carne...

(după o adâncă horeăitură)

Mi-e sete...

(Capul îi cade jos)

Mă sfârșesc!...

Arùns

Sintem aice, frate!

Flammeola (cu vocea tremurătoare și de departe)

Aicea sunt, o da!...

Iohannès

Par cine îmi vorbește?

Arùns

Noi

Flammeola (făcând un pas spre fund)

Flammeola ta

Arùns (Flammeolei)

De dânsul nu te-atinge!

Flammeola (de departe, cu vocea iubitoare)
Acea ce te iubește

Iohannès (cu vocea întristată)

Spre Crist îți poartă dorul, la dânsul te gândește !
E Dumnezeuul unic !...

(cătră Arùns, arătând pe Flammeola)

Creștinizarea sa,

Arùns, fu visu-mi' sacru... vei boteza-o !...

Flammeola

Da,

Isus, tu mă primește în brațele-ți divine,
căci raza ta m'atrage acuma în spre tine
(arătând pe Iohannès)

Mi-e sete de durerea acestuia și voi
spre sferile divine, prin aurite ploii
de stele, cătră tine ca vulturul să zbor.

(cătră Iohannès)

Cu tine, mult iubite, alătura să mor,
căci tu mă 'nalți acuma spre cerul înflorit
al dragostei eterne !... O, scumpul meu iubit,
cu tine împreună, spre visul tău când pleci,
mă ia, în umbra crucii să ne iubim pe veci ;
să fim în sânul nopții, ca stelele cu luna,
cu tine împreună, a ta pe totdeauna !...
O Crist, așteaptă dară martirii tăi să-ți vină !

Latrò (aparte cu îndoială)

Să fie-așa, o Doamne ?!

Flammeola (înaintând cătră pretor, cu vocea hotărâtă)

Pretòr, eu sunt creștină !

Latrò (cu vocea gravă și înaintând încetșor cătră ea)

Creștină nu ești încă și'n veci tu nu vei fi :
cu mine împreună acuma vei muri !

Ne va uni dar moartea...

(o prinde brusc de brațul drept cu mâna sa stângă)

Te iau ! Te duc cu mine !

Se înjunghie cu brațul drept și se înjunghie și el... Ea se duce clătănându-se și cade în brațele lui Zythophanès. Latrò cade la picioarele ei)

(Toți se ridică îngroziți, mare sgomot)

(Iohannès, după o mișcare de groază, lasă să-i cadă capul pe umeri, leșinând)

Pretorul

(în picioare, întinzând mâna, cu gestul și tonul poruncitor)

Să nu se miște nimeni !

(cu tot ordinul, Thomrys se aruncă pe pieptul lui Latrò și îi ascultă bătăile inimei)

Zythophanès (susținând pe Flammeola)

O Doamne, dar vezi bine,
cum sângele îi curge...

Thomrys (ridicându-se și arătând pe Latrò, disperată)

E mort !

(se cufundă din nou cu fața în pieptul lui Latrò și rămâne lipită de el până la sfârșitul actului)

Zythophanès (disperat)

Oh, ajutor !

(alintând și mângâind pe Flammeola, pe care o susține)

Iubita mea copilă !

(cătră un guard, care e aproape de el)

Aleargă !

Flammeola (deslipindu-se de Zythophanès)

Voiu să mor !

(înaintează cătră Arùns, cu pasul șovăind și vorbindu-i cu vocea ștearsă și grăbită)

Arùns, rostește-ți iute cuvântul !

(arătând pe Iohannès)

botezată,

vreau... cerul... lângă dânsul să mor martirizată,
de-a valma cu creștinii, doresc să mor și eu
în legea lui, cu dânsul.... cu Iohannès al meu.

(încearcă să îngenunche lângă Arûns)

Iohannès (care de când vorbește Flammeola a ridicat capul)
Oh, vino, vino iute!

(la aceste vorbe, rostite cu glasul ca din depărtare, Flammeola tresare aproape ca să leșine)

(După un semn al lui Arûns toți creștinii se pun iar în genunchi)

Flammeola (cătră Iohannès)

La tine? Ce fiori!...

(se duce cătră dânsul, urcă treptele amvonului, pășind ca'n vis, înaintează în urmă până la cruce, pune brațele în jurul gâtului lui Iohannès și rămâne așa, după un suspin de adâncă fericire)

Iohannès (cu ochii spre cer)

Palatele de aur se redeschid în nori!

Flammeola (foarte exaltată)

Divinele concerte salută-a ta venire...

Iohannès (deasemene exaltat)

Cu îngerii cânta-vom eterna pomenire!
Extaz!

Flammeola (același joc)

De azi cu tine voi fi pe veșnicie

Iohannès (cu ochii și gestul cătră cer)

Sublimă viziune!

Flammeola (cu privirea ațintită în ochii lui Iohannès)

Suavă agonie...

Iohannès (surâzând)

Crist ne primește 'n sânu-i!

Flammeola (c'o expresie de dragoste desăvârșită)

Surâsul tău mă 'ncântă!

Iohannès (cu vocea gravă și sacerdotală, făcând
deasupra frunței Flammeolei un larg semn al crucii)
Pe tine, ce prin moarte vei deveni o sfântă,
Biserica în sânu-i te ia. De-acum pe veci,
în numele credinței spre care-acum te pleci,

(pune degetele în rana Flammeolei, își retrage mâna picurând de sânge și îi stropește fruntea, pronunțând ultimele două versuri)

cu înroșita apă din sângele-ți vărsată,
spre liniștea-ți eternă, fii dară botezată.

— Ultima cortină —

The first part of the paper is devoted to a discussion of the general principles of the theory of the structure of the atom. It is shown that the structure of the atom is determined by the laws of quantum mechanics, and that the structure of the atom is determined by the laws of quantum mechanics.

The second part of the paper is devoted to a discussion of the general principles of the theory of the structure of the atom. It is shown that the structure of the atom is determined by the laws of quantum mechanics, and that the structure of the atom is determined by the laws of quantum mechanics.

The third part of the paper is devoted to a discussion of the general principles of the theory of the structure of the atom. It is shown that the structure of the atom is determined by the laws of quantum mechanics, and that the structure of the atom is determined by the laws of quantum mechanics.

THE END

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

Lecca Haralamb. — Casta Diva. Dramă în 4 acte	No. 236—37
— Jucătorii de cărți.	No. 238—39
— Suprema forță.	No. 246—47
Câinii.	No. 257
Ventura Gr. — Curcanii. Piesă națională	No. 333
— Copila din flori.	No. 330
Scurtescu N. — Rhea Silvia Dramă în versuri	No. 704
Iosif și nghel. — Legenda Funigeilor. Poem dramatic	No. 534
Rădulescu Motru. — Păr de lup Dramă.	No. 666
Nicolau E. — Urmările. Piesă în 2 acte	No. 535
Locusteanu. — Funcționarul dela Domenii. Farsă în 3 acte.	No. 667
Dauș L. — Blestemul. Poem în versuri.	No. 455
Demetriad Mircea. — Renegatul.	No. 622

b. Tragedia antică

Sophocle. — Oedip Rege. Tragedie în versuri	No. 289
Euripide. — Ifigenia în Aulida. Tragedie în versuri	No. 409
— Ifigenia în Taurida. Tragedie în versuri	No. 408
— Ecuba. Tragedie în versuri	No. 302

c. Piese clasice moderne

Racine. — Andromaca. Tragedie, traducere în versuri de D. Nanu	No. 471
— Atalia. Traducere în versuri de Haralamb G. Lecca	No. 276
Corneille. — Horațiu Trad. în versuri de H. G. Lecca	No. 616
— Cidul. Trad. în versuri de St. O. Iosif	No. 665
Molière. — Bolnavul închipuit. Comedie	No. 251—252

-	Doctorul fără voe. Comedie	No. 25
-	Avarul. — Comedie	No. 51
-	Vicleniile lui Scapin. Comedie	No. 6
-	Tartuffe. Trad. în versuri de H. G. Lecca	No. 65
Schiller. —	Hoții. Dramă	No. 380—8
-	Don Carlos. Tragedie	No. 324—3
-	Wilhelm Tell. Dramă	No. 328—2
-	Intrigă și Amor. Tragedie	No. 577—78
Goethe. —	Faust. Tragedie	No. 320—21
Grillparzer. —	Hero și Leandro	No. 270
Shakespeare. —	Hamlet. Tragedie	No. 221—22
-	Othelo. Tragedie	No. 382—83
-	Regele Lear. Tragedie	No. 654—56
-	Romeo și Julieta. Tragedie	No. 294
-	Femeia îndărătnică. Comedie	No. 254

d. Teatru modern

Legouvé. —	Medeea, tragedie, traducere în versuri de Aslan.	No. 200
Lugier și Sandeau. —	Ginerile lui Poirier	
Maupassant. —	De demult, comedie	
Musset Alfred de —	La ce visează fetele.	
Vacquerie August. —	Ades bărbatul schir comedie	
Victor Hugó. —	Ernani, traducere în versuri	No.
-	Regele petrece, dramă în versuri	No.
Dumas Al. —	Denisa, dramă.	No
Rostand Edm. —	Princesa îndepărtată. 4 acte.	
Gorki. —	Azilul de noapte. Piesă în 4 acte	
Carmen Sylva. —	Ullranda, dramă, trad. în	
Wilde Osc. —	Salomea, dramă într'un act.	